

મંત્ર જંત્ર તંત્ર અને યંત્ર વિધાનું
અમત્કારી ગુજરાતી પુસ્તક.

જંગી મદુગર.

સંશોધક

માસ્તર નાનાલાલ મગનલાલ.

અમદાવાદ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા.

હરગોવનદાસ હરજીવનદાસ ગુરુસેલર

૩૦૩૫, પાનકાર તાકા-અમદાવાદ.

પ્રવૃત્તિ ૩ જી.

પ્રત ૨૦૦૦

આવાદ-આદપુર વનમાળી વાઙ્મની પોળમાં હરિભાઈ
કેપતરામે પોતાના "અન્ધોદય" ગ્રંથમાં છાપ્યા.

સંવત ૧૯૮૧.

સને ૧૯૨૫.

કીંમત રૂ. ૦-૮-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી ઓપીરાઈટ-સંગ્રહ
- - - - -

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૨૮૩ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ જંગી જાડુગર

વિષય Δ૨ : ૮

॥ ॐ श्री परमात्मने नमः ॥

જંગી જુદુગર.

મંત્ર જંત્ર તંત્ર અને યંત્ર વિધાનું
અમરકાશી ગુજરાતી પુસ્તક.

સંશોધક

માસ્તર નાનાલાલ મગનલાલ.

અમદાવાદ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

લુકેસેલર હરજોબનદાસ હરજોબનદાસ.

૩૦૩૫, પાનકોર નાકા-અમદાવાદ.

૧૯૨૫

આવૃત્તિ ૩ છે.

પ્રત ૨૦૦૦.

સંવત ૧૯૮૧.

સને ૧૯૨૫

અમદાવાદ-સાકપુર વનમાળી વાંઝાની પોળમાં હરિલાલ

દક્ષિણે પોતાના “ જુદુગર ” પ્રેસમાં છાપી.

દીપ્ત ૩. ૦-૮-૦

આ પુસ્તકનો હક્ક કેશવલાલ મગનલાલ દુધરાણાની પાસેથી
વેચાણુ લઇ અને ૧૮૬૭ ના ૨૫ મા આક્ટ મુજબ
રજીસ્ટર કરાવી તેના સર્વ હક્ક પ્રસિદ્ધતાએ
પોતાને સ્વાધીન રાખ્યા છે.

અનુક્રમણિકા.

વિષય	પૃષ્ઠ.	વિષય	પૃષ્ઠ.
મંત્ર સાધવાની રીત.	૫	શાકિણી ડાકણી આકર્ષણ મંત્ર.	૧૫
મંત્રની વનરપતી સેખંધી.	૭	ચોર પકડવાનો મંત્ર.	૧૫
મંત્રેશ્વર દોરા ચીડી.	૭	ચોર પકડવાનો બીજો મંત્ર.	૧૫
ઈંદ્રજાળ મંત્ર.	૮	ભુત કાઢવાનો મંત્ર.	૧૬
ભોગ યજ્ઞિણી મંત્ર.	૮	તાવના દોરાનો મંત્ર.	૧૬
પીશાચ યજ્ઞિણી મંત્ર.	૯	મનવાંચીત સિદ્ધિનો મંત્ર.	૧૬
મસાણ યજ્ઞિણી મંત્ર.	૯	સર્વ સીદ્ધી મંત્ર.	૧૭
વશીકરણ મંત્ર.	૯	શંખની નચાવવાનો મંત્ર.	૧૭
બંધન મુક્ત મંત્ર.	૯	દેહ રક્ષક મંત્ર.	૧૮
અદ્રવ્ય મંત્ર.	૧૦	શાંતી સ્થાપક મંત્ર.	૧૮
સીદ્ધિદાયક મંત્ર.	૧૦	વેપાર વર્ધક મંત્ર.	૧૯
ઈંદ્રપદ પ્રાપ્તિ મંત્ર.	૧૦	પરદેશ ગમન લાભદાયક મંત્ર.	૧૯
વિદ્યા સિદ્ધી મંત્ર.	૧૧	આદ્યશીશીનો મંત્ર.	૧૯
ભોગ યજ્ઞિણી મંત્ર બીજો.	૧૧	વનર ઉતારવાનો મંત્ર.	૨૦
ઔષધી સિદ્ધ મંત્ર.	૧૧	વીંછી ઉતારવાનો મંત્ર.	૨૦
સર્વકાર્ય સિદ્ધી મંત્ર.	૧૧	વીંછીના ડંખનો ઉપાય.	૨૧
સિદ્ધિ યજ્ઞિણી મંત્ર.	૧૨	ચીત્ર ઉરાડવાનો પ્રયોગ.	૨૩
જળમય દારક મંત્ર.	૧૨	ભુત કાઢવાનો મંત્ર.	૨૪
વશીકરણ ચેટક મંત્ર.	૧૨	મોંઘાં દેવતા રાખવાનો મંત્ર.	૨૫
શ્રી પુરુષ પ્રેમ બંધન મંત્ર.	૧૩	વામ માર્ગની વિદ્યાઓ.	૨૬
સાપ નસાડનાર મંત્ર.	૧૩	અનુભવ લાયક ચમત્કાર.	૨૬
વીંછી પકડવાનો મંત્ર.	૧૩	સુક્ષ્મ તત્વ જોવાની વીધી.	૩૧
મજ્જપતિનો મંત્ર.	૧૪	વૈરાટ સ્વરૂપ.	૩૨
શાકિણી ડાકણી બોલાવવાનો મંત્ર.	૧૪	હાથ પાતળો કરવો.	૩૩

વિષય.	પૃષ્ઠ.
અંતર દ્રષ્ટિ યાન.	૩૪
પેટના મેદ ઉતારવાના ઉપાય	૩૫
સાપની જાતો અને ઇલાજ.	૩૭
ઝેરી ડાંખની પરીક્ષા.	૩૮
પ્લેગથી બચવાનો ઉપાય.	૩૯
વોજીની ઉત્પત્તિનો ઉપાય.	૪૧
વાંઝીયાપણું ને તેનો ઉપાય.	૪૩
કંકુનો ચાલ્લો કરવામાં લાભ	૪૬
ધોડાની ઉમ્મર જાણવાની રીત.	૪૭
ઝેરની અસર ઓછીના ઉપાય.	૪૮
ખેચરી મુદ્રા.	૪૮
ઉડીયાન મુદ્રા.	૫૦
મુલબંધ મુદ્રા.	૫૦

વિષય.	પૃષ્ઠ.
જલધરબંધ મુદ્રા.	૫૧
વીપરીત કરણી મુદ્રા.	૫૧
વળેલી મુદ્રા.	૫૨
શક્તિ આશન મુદ્રા.	૫૨
વાજ કરણ વૈષ્ણવી.	૫૩
દીવસે તારા દેખાય.	૫૫
નજરબંધી વચીકરણ.	૫૫
રાત્રીની શુભ.	૫૬
ઉમર જાણવાની રીત.	૫૭
રંગીલી રમુજ માળા	૫૮
ચીત્તશાંતીના લાભ.	૫૯
તમને પરમાત્માની મદદ છે.	૬૧

શ્રી પરમાત્મને નમઃ

જંગી જદુગર.

મંત્ર સાધવાની રીત.

જેને મંત્ર જંત્ર ને યંત્ર વિદ્યા ઉપર શુદ્ધ શ્રદ્ધા હોય તેણે જે દીવસે અથવા તો રાત્રે અહુષ્ટ મધ્ય ભાગે આવે તે વખતે સમુદ્ર, નદી કે તળાવમાં સ્નાન કરી ગળા સુધી પાણીમાં ઘેસી રહી (જેને પાણીમાં તરતાં ન આવડતું હોય તેણે ઉંડા પાણીમાં ન જવું.) અથવા તો કાળી ચાદર, રૂઢીવાર, મંગળવાર યા શનીવારને દીવસે સ્નશાન (મસાણું) જુમીમાં મધ્યરાત્રિએ જઈ જે મંત્ર સાધવો હોય તે ૧૦૮ વખત (ફેરા) ગાખવો (બોલી જવો) એટલે તે સિદ્ધ થશે. પરંતુ જે જગ્યાએ મંત્ર સાધવા બેસો તે જગ્યા તપાસી કચરો વિગેરે જે કાંઈ પડયું હોય તે કાઢી નાખી ગાયના છાણમાં ચોખી લાલ માટી મેળવી તેનાથી લીંપીને જગ્યા પાવન કરવી. મંત્ર સાધતી વખતે સારું નક્ષત્ર જોવરાવી રાખવું ને તેજ વખતે “ ઇંદ્રજાલ મંત્ર ” બોલતાં બોલતાં બેસવાની જગ્યાની આસપાસ પાણીનું કુંડાળું કરવું કે જેથી જીવંતપ્રેતાદિક યક્ષો મંત્ર સાધતી વખતે પ્રકટ

થઈ કોઈ પણ જાતનો ઉપદ્રવ તમને કરી શકે નહિ. ત્યાર પછી એક ચેખ્ખા પાણીથી ઘોઘેલા પાટલા પર પગની પલાંઠી વાળીને બેસવું અને સામેના બાજે ઉપર ધીનો દીવો મુકી મુગંધીદાર કમળી કે રાતી અગરજતી, લોખાન, બત્રીસો વૂપ કે દશાંગ વૂપ ઠામે તે જાતનો વૂપ સળગાવી મંત્ર સાંધવાનું શરૂ કરવું ને જ્યારે તે જાપ પુરા થાય ત્યારે મનમાં ઇંધરનું નામ જપતાં જપતાં ઉઠી જવું ત્યાર પછી જે જે સામાન ઘેર લઈ જવા જેવો હોય તે લઈ જવો. નદી તળાવ કે સમુદ્ર કાંઠે મંત્ર સાંધવા જતારે ઘઉંના આટાની ગોળીઓ એક હજાર વાળીને લઈ જવી તે પાણી-માનાં માંછલાંને મંત્ર સાંધી ઉઠ્યા પછી નાખવી. સ્મશાનમાં મંત્ર સાંધવા જતારે અડદના બાકળા ૧૦૫ કરીને લઈ જવા ને તે બાકળા મંત્ર સાંધી ઉઠ્યા પછી ચારે દીશાએ ઘોડા ઘોડા કરી નાખી દેવા. મંત્ર સાંધવા જતી વેળાએ એક હોંશિયાર માણસને આપણી સાથે રાખવો કે જેથી તે આપણી આસપાસ ફરતો રહી ખબર (સંભાળ) રાખે. કારણ કે મંત્રના જાપ કરતી વખતે બોલી ચાલી શકાય નહિ ને તેવામાં કોઈપણ માણસ કોઈપણ બાબત પુછપરછ કરવા આવે તેને રીતસર જવાબ ન દેવાય તો તેથી કાંઈક ભય ઉત્પન્ન થાય; પણ સાથે માણસ હોય તો તે આપણી વતી જવાબ દે કે એ મંત્ર સાંધવા બેઠો છે મારે સતાવશો નહિ. જેથી આપણા કામમાં અડચણ ન આવે ને શરીરની સંભાળ પણ રહે; મારે સાથે એક માણસ ખાતરીદાર અવશ્ય રાખવું.

મંત્રની વનસ્પતિ સંબંધી.

મંત્ર જંઘના ઉપયોગમાં આવતી જે જે વનસ્પતિની જરૂર પડે તે વનસ્પતિ શનીવાર અથવા મંગળવારની સાયંકાળે અથવા તો પરોઢીયામાં કાગડા બોલે તે પહેલાં ઐટલે ત્રણ ચાર વાગ્યાના મુમારે જઘને લઇ આવવી. તે લેવા જતી વખતે અને લઇને આવતી વખતે રસ્તામાં કોઇની સાથે વાતચીત ન કરતાં મુંઝે મોઢે જવું અને મુંઝે મોઢે આવવું. જરૂર પડે તો સાથે એક માણસ લેતા જવું કે તે રસ્તામાં પુછનારને આપણી વતી જવાબ આપવા કામ લાગે. આ સિવાયની વનસ્પતિ મંત્રના કામમાં બીજાકુલ આવશે નહિ તે મહેનત વ્યર્થ જશે. કોઈ વનસ્પતિ અમુક નક્ષત્રોમાં લાવવાની હોય છે તે તે નક્ષત્રોમાંજ લાવવી.

મંત્રેલા દોરા ચીઠી.

જે જે મંત્રોમાં દોરા ચીઠી કરવી હોય તે દોરાને તે મંત્ર એકવાર બોલી એક ગાંઠ વાળી તે ગાંઠ ઉપર કુંકે મારવી, બીજીવાર બોલી બીજી કુંકે મારવી, એમ સાત વખત મંત્ર લાણી સાત ગાંઠો વાળી સાત કુંકે મારવી તે પછી દોરાને ધૂપ દઈ ગળે કે હાથે ન્યાં ખાંધવો હોય ત્યાં ખાંધવો. જંત્રની ચીઠી કરવી હોય તો તે જંત્ર જેના પર નાંખવાનો જણાવ્યો હોય તેના પર લખીને પછી મંત્ર

સાથી ટુકે મારવી; (જોડેલીવાર મંત્ર સજ્જવાનો હોય તેટલી ટુકે મારવી) ત્યાર પછી તેને વૂપ દધ માદળીયામાં ઘાલી કે કાળા લુગડે બાંધી જે જગ્યાએ બાંધવો હોય ત્યાં બાંધવો.

ઇંદ્રબળ મંત્ર.

ઓમ નમો નારાયણ વિશ્વંભરાય ઇંદ્રબલ કેઃ;

વુકાને દર્શદ કુરે સિદ્ધ કુરે સ્વાહા.

વિધી:—પવિત્ર થઇ આ મંત્ર કોઇપણ મંત્ર સાધતા પહેલાં પાણીનું ગોળ કુંડળું કરતાં કરતાં જપવો કે જેથી મંત્ર સાધન કરતાં કોઇપણ પ્રકારની ભુતપ્રેતાદીકની અડચણ નડે નહિ.

ભોમ યક્ષિણી મંત્ર

ઓમ નમો આગમ્હા આગમ્હા,

મુર મુંદરી સ્વાહા:

વિધી:—સ્વચ્છ જળથી સ્નાન કરીને પવિત્ર વસ્ત્ર પહેરી વડની નીચે બેસીને આ મંત્ર સાઠ હજાર વખત જપવો. દસાસેન હવન પંચ આદ્ય કરવો. બ્રહ્મચર્યવ્રત ધારણ કરીને જમીન ઉપર સ્થપન કરવું, તો દેવતા સિદ્ધ થાય.

પ્રીશાસ્ત્ર યક્ષિણી મંત્ર.

ઓમ હ્રીં મી ક્લીં નમઃ

વિધી:—પ્રીપજના ઝાડ નીચે બેસી આ મંત્રનો બાવીસ હજાર વેળા જપ કરવો. ઘી સિદ્ધ નૈવેદ્ય તેનો આહાર કરવો. દસાસેન હવન કરવો, એથી દેવતા પ્રસન્ન થાય છે.

મસાણુ યક્ષિણી મંત્ર.

ઓમ હ્રીં ભગવતી ભયો નમઃ

વિધી:—આ મંત્ર મસાણુમાં બેસી નમ્ર મુક્ત કેશે જપ પચાસ હજાર વખત કરવાથી દેવતા સિદ્ધ થાય ને રૂળ પુષ્પ લાવી આપે.

વશીકરણ મંત્ર.

ઓમ દ્વાર દેવતાયા -હ્રીં સ્વાહા.

વિધી:—નદી કિનારે બેસીને જમીન હજાર ફેરા જપ કરવો, દસાસેન હવન કરવો, તે હવનની બસ્મ (રાખોડી) ને સ્ત્રી પુરૂષ ઉપર નાખીએ તે અવશ્ય વશ થાય.

અંધનમુક્ત મંત્ર.

ઓમ નમો હટેલ કુમારી સ્વાહા

વિધી:—જે માણસ બંદીખાનામાં પડ્યો હોય તે બે હજાર વખત આ મંત્રનો જપ કરે તો સાત દહાડામાં તેનો કાઢ પ્રકાર

છુટકો થાય બાદ દસાસન હવન કરવો, ખીર થી પાંચ કુંવારી કન્યાને
બોજન કરાવવું.

અદ્રશ્ય મંત્ર.

ઓમ કનકવતી કરવિરિકે સ્વાહા:

વિધી:—કૃષ્ણ પક્ષમાં અષ્ટમી. નજીક અમાવાસ્યા પર્યંત હજાર
વેળા જપ કરવો. તે જપ સીમડાના ઝાડની છાયા નીચે કરવો.
તે હવનની રક્ષા (રાખેડો) નું તીલક (ચાંદલો) કપાળમાં કરવાથી
અદ્રશ્ય થાય ને તીલક ઘોષ (કાઠી) નાંખવાથી પ્રથમ જોવો દેખાય.

સીદ્ધીદાયક મંત્ર.

ઓમ શ્રં શ્રીં શ્રે ગણપતે સ્વાહા.

વિધી:—આ મંત્ર એક લાખ વખત જપી અભયર્થ વૃત સાવ-
ચેતીથી પાળવું. જમીન ઉપર સુષ્પ રહેવું. પંચ બાણ પ્રધાને દસાસન
હવન કરાવવા જેથી સીદ્ધો હોય અને ઇચ્છીત ફળ પ્રાપ્તી થાય.

ઇંદ્રપદ પ્રાપ્તી મંત્ર.

ઓમ હ્રીં પદ્માવતી સ્વાહા:

વિધી:—આ મંત્રને બે લાખ વખત જપ કરવો, સફેદ ગાયતું
દાન દેવું ને દસાસન હવન કરવો, તેથી મંત્ર સિદ્ધ થાય અને ઇંદ્રપદ
પ્રાપ્તી તથા સર્વે પ્રકારે સુખ સ્વાંત થ.ય.

વિદ્યા સિદ્ધિ મંત્ર.

આમ -હ્રીં વેદ માતેશ્યો નમઃ

વિધિ:—સવા લાખ વેળા જપ કરવો, ફસાસેન હવન ખીર પંચ આલે કરવાથી મંત્ર સીદ્ધ થાય એટલે વિદ્યા વધી જાય.

ભોગે ચક્ષિણી મંત્ર.

આમ શ્રીં જંભ માત્રુકે પદ્માવધને દેવાહા.

વિધિ:—પચીસ હજાર વખત જપવો, ફસાસેન હવન પંચ આલે કરાવવો એટલે દેવતા સીદ્ધ થાય અને અન્ન, વસ્ત્ર, દુગ્ધ પુષ્પ જે ભોધએ તેટલું તત્કાળ લાવી આપે.

ઔષધી સિદ્ધ મંત્ર.

આમ -હ્રીં સર્વં તે સર્વં શ્રીં કુક્ષીં સર્વૌષધી

પ્રાણુ હિતં નિરં તે નમોનમઃ દેવાહા.

વિધિ:—આ મંત્ર લાજુતાં લાજુનાં જે જે ઔષધી લાઇએ તે સિદ્ધી હોય એટલે અવશ્ય ગુણકારી થઇ જાય.

સર્વ કાર્ય સિદ્ધી મંત્ર.

નમો સિદ્ધિ વિનાયકાય સર્વ કાર્યાણી સર્વે

વિધન પ્રસન્નમાય સર્વ રાજ્ય વસ્ત્ય કરણાય

શ્રી આમ દેવાહા.

વિધિ:—આ મંત્રને એકસોને આઠ વખત જપ કરવો અને ત્રામ જાતી વખતેજ જપવાથી સર્વ વિઘ્ન દુર થાય તથા જે કામ જનમાં ચિંતવ્યું હોય તે પણ શુભ થાય તેમ સર્વ પ્રકારે સુખાનંદ મળે

સિદ્ધિ યક્ષિણી મંત્ર.

ઓમ નાનાવણું પદ્માવતી સ્વાહા.

વિધિ:—વાવમાં કળસ મુકી એક જાપ વાર જપ કરવો. દસાસન હવન કરવો. ઘી જોળ ને સેવતીના કુલ હવનમાં હોમવાથી આ મંત્ર સિદ્ધ થાય છે.

જય ભયહારય મંત્ર

ઓમ નાનાવણું નાદલબ્ધ: સ્વાહા.

વિધિ:—હોડીમાં બેસી બાર હળર વખત જપવાથી પાણીમાં છુટે (કુબે) નહિ તથા મચર મચ્છ વીગેરે જળચર જીવનો ભય થાય નહિ.

વશીકરણ ચેટક મંત્ર.

ઓમ એં .હીં. મી સ્વાહા.

વિધિ:—મહોત્તર હળર વખત જપ કરી દવાસાસેન હવન કરવો ને જેને વશ કરવું હોય તેનું નામ દેવું. એટલે તે વશ થાય ને જ્યાં સુધી આપણને દેખે નહિ ત્યાં સુધી તેને ચેન પડે નહિ.

શ્રી પુરુષ પ્રેમભંધન મંત્ર.

ઓમ પતી પ્રીયાય પદ્માવતી સ્વાહા.

વિધિ:—નિત્ય એકસોને આઠ વાર જપ કરવો એમ જ્યારે લાખ જપ થાય ત્યારે હસાસેન હવન કરવો એટલે ૧૦૮ દીવસે ફળ પ્રાપ્તી અવશ્ય થાય.

સાપ નસાડનાર મંત્ર.

ઓમ અંઠી અમાર લાટ સ્વાહા.

વિધિ:—આ મંત્રનો જપ કરે તો ધરમાંથી સાપ જતા રહે અને કોઈ પ્રકારનો જાપ રહે નહિ.

વીંછી પકડવાનો મંત્ર.

ખરકર પાયા ઝુકકર બાણ,

ડંખ ખારે તો હુતુમંતની આણ.

વિધિ:—આ મંત્રનો એક હજારવાર જપ કરી સીદ્ધ કરવો તે પછી જ્યારે વીંછી પડવો હોય ત્યારે સાત વાર મંત્ર મનમાં જપી તે વીંછી ઉપર ડુંકે ખારવી તે પછી વીંછી ડંખમાંથી પકડી લેવો.

મણિપતિનો મંત્ર.

ઓમ હસ્તી શુભાચ ક્ષોદરાય ઉચ્છિષ્ટાય મહાત્મને
કાં કાં -હીં -હીં ઘે ઘે ઉચ્છિષ્ટાય દેવાહૃદવાન્ધ દેવાહૃદા.

વિધિ:—આ મંત્ર કૃષ્ણ પક્ષમાં અમાસમાં મંગળવાર આવે તે સવારના પહોરમાં બોલ્યા આત્મા વીના હીંશુની કાળી બાવી તેના અંગુઠા જેવડા મણિપતીને રક્તચંદને ચર્ચવા. પછી એક આસન પર પધરાવી બીનો દીવો કરી ૧૦૮ જપ કરવા તથા રોજ નૈવેદ્ય કરી જમવું; એઆ પુષ્પથી પુજ કરવી ને પુજ પુરી થયા પછી તે મણિપતી પાંચડીમાં પધરાવવા જેથી સર્વ જન વશ થઈ સત્કાર આપે.

શાકણી ડાકણી બોલાવાનો મંત્ર.

ઓમ નમો આદેશ ગુરુકું, પ્રથમ નારસિંહ દેવ,
પશ્ચાત દેવકી શક્તિ, આલીયા પારદ્ય જાતા.
શ્રી રામ લક્ષ્મણ શાકીણી માર દાકીણી માર,
માર હનુમંત વીર ॥ ગુરુકી શક્તિ મેરી ભક્તિ;
સ્કુરે મંત્ર ઈશ્વરી વાચા સત્ય ગુરુકા મંત્ર સાચા.

વિધિ:—આ મંત્ર કામળ ઉપર લખીને મોઢે કરવો ને એકસાને આઠ વાર જપવો જેથી ડાકણી શાકણી બંધાં હશે લાંબી આંસી હાજર થશે.

શાકણી ડાકણી આકર્ષણ મંત્ર.

ઓમ નમો મહાયોગીની યોગનાથાય,
શાકીની કલવૃક્ષાય અષ્ટ યોગિની સંધી

સકળ દંડન સાધય બંધવ બંધવ

માર માર ચુર્ચ ચુર્ચ ઓમ -હાં -હીં -હીં -હો
લોહમય ફટ સ્વાહા,

વિધિ:—ગુળનો કકડો લઈ આ મંત્ર ૧૦૮ વાર જપે ત્યાં સુધી ધુપ રહેવા દેવો તેમાંથી એક કકડો લઈ ડાકણીના માથામાં મારવાથી વાગશે કે તરત ડાકણી આવશે, વચ્ચે લઈ તેના ઉપરમંત્રીયે તો ઘરમાં રહેતી ડાકણીઓનાં માથાં બોડા થઈ જશે.

ચોર પકડવાનો મંત્ર

ઓમ -હીં ચક્રેશ્વરી ચક્રધારણી ચક્રવેગન

કરોતિ આમય ચારે મહુણ સ્વાહા.

વિધિ:—શક પડતો આદમીને આ મંત્રથી ઓળખીને વખત યોખા મંત્રીને ખવરાવવા બાદ યુક્તાથી જેના મ્હોમાંથી લોહી પડે તે માણસને ચોર જણવો.

ચોર પકડવાનો બીજો મંત્ર

પુનઃ ઇદ્રાગ્નિ બંધ બંધ સ્વાહા.

વિધિ:—તાક પત્ર અગર ભોજ પત્ર ઉપર આ મંત્ર લખી ૧૦૮ વાર મંત્ર લખી તે તાક પત્ર કે ભોજ પત્ર ઉપર ડુંકો મારી મંતરવો મેં પછી બેસના માણસથી ચોપડીને તેને બાળી મુકા એટલે જે ચોર હશે તેનું નાક જળશે.

ભુત કાઢવાનો મંત્ર.

ઓમ બ્રહ્મરુદ્રિની ક્વાહા.

વિધી:—છટના ઉપર એકવીસવાર બળી તે છટને સુકવીને સાંભેલાથી કુટવી એટલે શાકળી કાઢી ચી કે ભુત પડીત ભુમ પાડી નાશી જશે.

તાવના દોરાનો મંત્ર.

ભજરીભજ કુમાર, ભજરે બાંધુ દશે દ્વાર
જે ભજરી માથે થાલે થાત હાંકે હનુમંત મારે
વિસા હરમત મારે વીર ત્રને એકાંતરા ત્રને
દાડિયા ત્રને તરીયા તાવજ આવે તોરાજ
વીરકી પીંડકાચા રાખડ સાચા આજુ મોરી
પાર્વતીકી આજુ—રુદ્રો મંત્ર.

વિધી:—કુંવારી કન્યાનું કંતેકું સુતર હોય તેનો દોરો કરી તે ૨૧ માંડો વાળથી પંચી તેને ચુમળનો ધુપ કરીને તે દોરાને એકવીસ વાર મંત્રીને જમણા હાથે બાંધવાથી મને તેવો તાવ ઉતરી જાય.

મનવાંચીત સીદ્ધીનો મંત્ર.

ઓમ નમો મી સુર્યાય સહસ્ર કિરણાય
શિદ્ધિ શિદ્ધિ કરાય મનવાંચીત પુરય
ક્રમ ચુરંચ ચુરંચ ઓમ હ્રીં શ્રી સુર્યાય નમઃ

વિધી:—દરરોજ પ્રાતઃકાળે ઉઠી આ મંત્ર ૧૦૮ વાર મનવાંચી મનવાંચીત ફળ પ્રાપ્ત થાય.

સર્વ સીદ્ધી મંત્ર.

ઓમ નમો સ્વમાવતી પદમાવતી પદ્મમાવતી વૃષવાહિની
સર્વ જન દ્વેષાભાણી ઓમ હ્રીં હ્રીં હ્રં સ્વાહા.

વિધી:—દરેક કામ કરતી વેળા એકવીસ વેળા આ મંત્ર
જપવાથી કાર્ય સિદ્ધ થાય. તેમજ દરરોજ સવારે દાંતણુ કરી મુખ
ધોઈ આ મંત્ર જપી પાણીનું આચમન કરવું અને પદ્માવતીની
સેવા કરવી જોઈ બાગ્યોદય થાય, શત્રુ નીર્જળ બને, લક્ષ્મી પ્રાપ્ત
થાય અને સર્વે આપણા વશ થાય.

શંખની નચાવવાનો મંત્ર.

ઓમ નમો હનુમંત વીર લંકાથી આયો

બાવન મણુકી શીલા લાયો

ખીલહો હનુમંત વીર રાજ ખીલ પ્રજા ખીલ

કાકણી ખલઃ બાલ ભુત પ્રેત મસાને ચઢો

ચોવટે હાટે વાટે રૂંખ વૃક્ષે ખીલહો

હનુમંત વીર ન ખીલે તો શ્રી રામચંદ્રની આજ્ઞા ફીરે

વિધી:—હનુમાન સામે ઉભા રહી ૨૧ દિવસ સુધી ૧૦૮ વાર
મંત્ર જપી હુષ દાવો નૈવેલ વીરે ધરવું એટલે મંત્ર સીદ્ધ થશે,
અને ત્યારે કાષ્ઠના દીધમાંથી શંખની કાઢવી કે ખેંચાવવી હોય
ત્યારે ચોખાના દાણાને એકવીસ વખત મંત્રીને તેના ઉપર નાંખવાથી
તે બોલશે ને નાચવા માંડશે.

દેહ રક્ષક મંત્ર.

ઓમ પરબ્રહ્મ પરમાત્માને મમ શરીરે
પાહી પાહી કુત્ર રવાહા.

વિધી:—આપણને કાંઈ માણસ પર કે મન મૂક ચોટ મારવાનો વહેમ હોય તો તેના પહેલાં આ મંત્રનો ૧૦૮ વાર જપ કરવો કે જેથી આપણને કાંઈ પણ નુકસાન થશે નહિ ને શરીરનું રક્ષણ થશે.

શાંતિ સ્થાપક મંત્ર.

ઓમ નમો આદેશ ગુરુકે ॥ બાલ રખે બાલની ॥
કપાલ રખે જોગીની ॥ મુખ રખે કુંભ કર્ણ ॥
ખીઠ રખે વિલીપણ ॥ નખ રખે નરસિંહ ॥
કલેજ રખે કાલી ભવાની, કંઠર રખે કૃષ્ણ દેવા
ખીંઠ રખે ગોરક્ષનાથ ॥ પઠા પ્રાણ સાત રખે ગુરુ પાશા ॥
ગુરુની શક્તી મેરી ભક્તી સ્ફુરેા મંત્ર ઇંદ્રી વાયા ॥

વિધી:—આ મંત્ર બહુતા પહેલાં જાણાંની બહુતી (રાખ) મુઠીમાં રાખી તેનાપર દરેક વખતે મંત્ર પૂરો થાય કે કુંકે મારવી, એમ સાત વખત મંત્ર બહુતી સાત પુકો મારી તે બહુતી શરીરે ચોળવાથી શરીરના મમ રોગો શાંત થશે.

વેપાર વર્ધક મંત્ર.

ચાલી કંકાલી મહાકાલી, સકલ સુંદરી છબ્હા બહાલી,
ચાર વીર લેઈ ચોરાસી, તખતો પુણ્ય પાન મીલાઈ,
અખ બોલો કાલીકી હુહાઈ ॥

વિધી:—દરરોજ પ્રાતઃકાળે બહેલા ઉઠી ન્હાઈ ધોઈ રાત્રી
કપડું પહેરી ઘીનો દીવો અને અગરબત્તીનો ધુપ કરી આ મંત્ર ૪૯
ઓગણુપચાસ વખત જપવાથી ધંધો રોજગાર સારો ચાલે ને
લક્ષ્મીની લીલા દેહર થશે.

પરદેશગમન લાભદાયક મંત્ર.

ઓમ્ અમૃતો ઘવે અમૃતે શ્રાવય શ્રાવય,
મમ માન સન્માન લાભ દેષ રવાહા.

વિધી:—જ્યારે પરદેશ જઈએ ત્યારે તે ગામમાં પ્રવેશ કરતા
પહેલાં જમણા હાથની મુઠીમાં સાત કાંકરા રાખી આ મંત્ર સાત
વખત બણુવો ને સાત પુકો મારી તે કાંકરા તે ગામના પાદરે જે
ઝાડ હોય તેને મારવાથી તે ગામમાં આપણને અતીશય લાભ થાય.

આદાશીશીનો મંત્ર

ઓમ્ નમઃ દિશ પુરુક કલી ચલા કર કર ઠેલી
ચલી હુલુમાનકી હાક વાગે અર્ધશીશી નાસે

વિધી:—આ મંત્ર બણી એક ચપટીમાં રાખ લેઈ તે ચપટીથી
જે જાણુ આદાશીશી ચડી હોય છે તે જાણુની અમર પછી ફુંક

મારવી, એમ સાત ધુધા મારી જામરની અપી મુકી દેવી. એટલે આદાશીથી ઉતરી જશે. આદાશીથી મંગળ-ગુરુ-જની ને રવીવારે સૂર્ય ઉઠ્યા પહેલાં ઉતારવી અથવા સંખ્યાકોળે ઉતારવી.

નજર ઉતારવાનો મંત્ર.

બાંધુ બાંધુ બાંધુ નજર બાંધુ, દુશ્મનકી આંખ બાંધુ
આંખકી કમાન બાંધુ, જાએજા ઉતરજા
લાગી નજર સો વાચા ચુકે તો વીર હનુમાનકી
ઓર લછમન ગુરુ ગોરખનાથની આણુ ફીરે
રુકુરો મંત્ર ધધેરી વાચા, સત્ય ગુરુકા મંત્ર સાચા.

વિધી:—આ મંત્ર અગીઆર વાર જપી બરમ મંતરીને કપાળે લગાડી હોય તો નજર ન લાગે, તેમ જનીવારે દેસને ધુધ દહ એકવાર મંત્ર જપી એક બાંક બાંધવી, આ પ્રમાણે અગીઆર વખત મંત્ર જપી અગીઆર ગઠિા વાળી જેને નજર લાગી હોય તેના મળે બાંધવાથી નજર ઉતરી જાય.

વીંછી ઉતારવાનો મંત્ર.

કાળા વીંછુ કવડે પાય, ઉતર વીંછુ પાતાલકું જાય,
ગુરુકી શક્તિ મેરી લક્ષ્મી, ચલો મંત્ર ધધેરી વાચા.

વિધી:—આ મંત્ર બણી ન્યાં વીંછુ કરાવો હોય ત્યાં હાથે કરીને કાપટાં જમું ને કુંક મારી તે જામ અગીઆર પગાડવો (પાંખેડવો) એટલે વીંછી ઉતરી જશે.

વીંછી ઉતારવાનો મંત્ર.

ઓમ્ નમો ખટકી પાટ મુજકા વાણુ
ઉતર બીણુ ખ્વાબા પીરકી આણુ

વિધી:—આ મંત્ર કાળી ચૌદશ એટલે આસો વદી ૧૪ ની રાત્રે નહાઇ ધોઇ સ્વચ્છ વસ્ત્ર પહેરી એકાંત સ્થળમાં ધીનો દીવો તથા અગરમ્પતીનો ધુપ કરીને એકત્રીસ વખત મનમાં એક ચીતથી જપવો એટલે તે સિદ્ધ થયો ગણાયે. ને પછી જ્યારે વીંછી ઉતારવો હોય ત્યારે તે મંત્ર સાત વખત મનમાં બોલી ડંખ ઉપર કુંક મારવી ને જોને કરડયો હોય તેને પુછવું કે હવે ક્યાં સુધી છે. તે કહે કે ફલાણી જગ્યાએ તો તે જગ્યાએ રાખતી લીટી કરી પાછો સાતવાર મંત્ર બોલી બીણુ કુંક મારવી એ રીતે જ્યાં સુધી ડંખમાં ન આવે ત્યાં સુધી મંત્રો બોલી કુંક માર્યા જવી. એટલે ડંખમાં આવી જશે.

વીંછીના ડંખનો ઉપાય.

દાહરો.

અસહ હીંગ લઇ પાણીમાં ઘસી ડંખ લગાય;
(તો) અદ્ય વખતમાં ઉતરી, ડંખે વીંછી જાય.
આમ્રવૃક્ષનું દુધ જો ડંખે ચોપડે જન.
દુરત ત્યાંથી ઉતરી શાન્તી પમાડે મન.

ચાર વાલ નવસારને જળમાં ઘસી કર લેખ;
 વધે તે પ્રાસન કરો, (તો) વિધતા રહે ન ચેપ.
 ચીચોડા આમલી તણે શીંઘડીઓ વછનામ;
 ઘસી ચોપડી શેકથી, દુખનો રહ ન ભાગ.
 નેપાળાનું મીઝ લઇ ઘસી ચોપડે ડાખ;
 એક નીમીશમાં ઉતરી રાજ કરશે રંક.
 ખાર પોદાસ તણે લઇ ઘસી લગાવે જન;
 ખડુ ચડે (તો) ઘડી એક લઇ પાવે હરખે મન.

મંત્ર પ્રકરણ સમાપ્ત.

તંત્ર વિદ્યા વિજ્ઞાસ.

માટીનાં ચિત્રનો ચમત્કાર

જ્યારે કોઈ ગર્ભવંતી સ્ત્રીને પ્રસવ થાય ત્યારે તેના બચ્ચાના શરીર ઉપરની જે ઓર ઉતારી નાંખે છે તે જાનીઆની લાવીને સુકવી રાખવી અને જ્યારે આ ખેલ કરવો હોય ત્યારે એક બાજે ઉપર માટીનાં ચિત્રો ગોઠવી રાખી પેઢી સુકાયેલી ઓરનો થોડો ભુકા દેવતા ઉપર નાંખી તેનો ધુપ તે ચિત્રોને અથવા રમકડાંને કરવાથી તે રડતાં હોય તેવાં દેખાશે. ને જ્યારે રડતાં બંધ કરવાં હોય ત્યારે યુગળનો ધુપ કર્યાંથી પાછાં બંધ થઈ જશે.

ચીત્ર ઉરાડવાનો પ્રયોગ.

ઘેટાંના પેશાબમાં અરીઠા કડક અને હિંટના મ્હોડે આવેલું શીશુ એટલી ચીજે એકઠી કરી હથેળીના તળીયે લગાડી સુકવવા, અને જ્યારે હાથ સુકાય ત્યારે ચીત્રના ઉપર તે હાથ ફેરવવાથી ચીત્રો દેખાતાં બંધ થશે અને જો પાછો તમે હાથ ફેરવશો તો પાછાં તે ચીત્રો પહેલાંની માફક દેખાઈ આવશે.

વગર મહુલે મહુલુ દેખાડવું

મોરના મ્હોંમાંથી પડેલું પીત આરશીને લગાડવું અને તડકામાં ઉભા રહી તેમાં (આરશીમાં) સુર્યનું પ્રતીબિંબ જોવાથી મહુલુ થયેલુંજ દેખાશે.

અદૃશ્ય વિધી

પારો સોમલ, દીવેલીયો અને નાગનું માંસ એટલી વસ્તુઓ એકઠી કરી પાણીમાં વાટી હાથે ચોપવાથી તે હાથમાં લીધેલી વસ્તુ કોઈ પણ જોઈ શકશે નહીં.

અદ્રશ થવાનો મંત્ર

કેક પક્ષીની આંખનું ચુરણ કરી તેનું જે કાષ્ઠ અંજન કરે તે અદ્રશ થાય તેને દેવ લોકો પણ દેખે નહીં એવો ચમત્કાર અસહના માણસો માને છે.

મુવેલા દેડકાને બોલાવવાનો મંત્ર

દીવાળીના દહાડે મરેલો દેડકા લાવી તેમાં પારો ને લીંબડાનો રસ ભરીને નદી કાંઠે એક મહીના જમીનમાં છાલી મુકવો પછી તેને જમીનમાંથી કાઢી લાવી દાઘમાં મુકવો તો તે આપોઆપ બોલવા માંડશે.

દુરનો અવાજ સાંભળવાનો મંત્ર.

ગધેડાની વીણ, મલકાગિણી, પીંપણી લીંબડાની જાદુ એ ચારે જથ્થો સરખા વજન લઈ તેના જેટલો પારો લઈને તાંબાના લોટામાં મુકીને હિપરની ચારે જથ્થોનું મીઠુણ કરી તે લોટામાં મુકીને કઢાડવો. એ અર્કનાં ચાર ચાર દીપાં કાનમાં નાખવાથી દુરનો અવાજ પણ સાંભળી શકાય.

ભુત પ્રેત વશ કરવાનો મંત્ર.

વડ વાગોળ પકડી લાવવી અને તેને પારો પાવો તે પાતી વખતે જે પારો ખઠાર પડે તે લઈને તેના બરાબર સીસું મેળવી તે બંનેનું કાજળ બનાવવું ને તે એક ડબ્બીમાં ભરી રાખવું. જ્યારે જ્યારે કામ પડે ત્યારે તેનું અંજન કરવાથી જે ભુતપ્રેતપર નજર પડે તે આપણા વશ થઈ આપણું કહેણું કામ કરે.

ભુત કાઢવાનો મંત્ર

પોસ વડ ૧૩ ના દીવસે વીણાખા નક્ષત્ર હોય તે દીવસે મખ્મ સત્રીએ પાસે પીંપળાને અમંત્રણ કરવું. પછી બીજે દીવસે મખ્મ સત્રીએ સ્નાન કરી શુદ્ધ કપડાં પહેરી કાષ્ઠની સંખ્યા બોલ્યા ત્યાં ત્યાં

વગર મુઠે મ્હોડે પેલા પીપળા પાત્રે જઈ તેમિ ધુપ, દીવો, નૈવદ્ય
ખરાવી પુજા કરવી ને પછી તેનું એક મુઠું કહાડી લાવી પવિત્ર
જગ્યાએ મુકવું. ત્યાર બાદ જેના અંગમાં ભુત ભરાયું હોય તેને
તે મુજબ હસીને આંખમાં અંજન કરવાથી તરત ભુત બોલતા માંડશે
તેને યોગ્ય રીતે સમજાવી જતા રહેવા કહેવું તો તે જવું રહેશે ને
ફરી આવશે નહીં.

પાણીમાં ઘર બતાવવાનો મંત્ર

માસા અને દેડકાની ચરખી સરખે વજને લઈ તેને અગ્ની
ઉપર તપાવી તેમાં કપાસની દીવેટ બીજવી તે દીવેટ સજાવાવાથી
ઘર જળમય દેખાય.

થાક ન લાગે તેનો ઉપાય

વડવાગોળની આંચ ને પગ લાવી તેને બાળી ભસ્મ કરી તે
ભસ્મ બેલફળના ચુરણમાં સરખા વજને મેળવી પરદેશ જતી વખતે
પગના તળીયામાં લેપ કરી નીચેનો મંત્ર ૧૦૮ વાર જપવાથી તે
માણસને થાક લાગશે નહીં.

ઓમ્ નમો મહા પરખી અમૃત કુરે કુરે સ્વાહા.

કરાવો સ્વધા મારી સેંહરી મહાવા ચરની જલ

કપાલ મલત પરીરે આગમ્બા આમ્બા ભગવત આસન.

મોંમાં દેવતા રાખવાનો મંત્ર

અકલ્લગેશ અને નવસાર તેને ઘણીવાર મ્હોંમાં ચાવી ધુંકી
નાંખવું પછી અંગારો મ્હોંમાં મુકે પણ દાગે નહીં. આ પ્રયોગ ચાલા-
કીથી મ્હાવરો પાડી કરવો બેધર્મ.

તંત્ર વિદ્યા સમાપ્ત.

વામ માર્ગની વિદ્યાઓની સમજ.

એનાં મૂળ કર્મ છે પ્રકારનાં છે શાન્તિકરણ, વશીકરણ, સ્તંભન વૈર, ઉચ્ચાટન તથા મારણ તેમાં શાન્તિકરણ વિદ્યાથી રોગ, બદ્ધ, ગ્રહો ઇત્યાદિની પીડા મટાડી શકાય છે વશીકરણ વિદ્યાથી મનુષ્ય કિંવા હર પ્રાણી કવળ તામે કરી શકાય છે. સ્તંભન વિદ્યાથી ગતિ રોકાય છે; વૈરથી પ્રેમ તથા સ્નેહનો નાશ કરી શકાય છે ઉચ્ચાટન સ્વદેશ ત્યાગ કરાવે છે ને જીવ બેચેનમાં રાખે છે માગણ વિદ્યાથી મુઠ, ચોટ મારી હરેક જીવ ધારીનો પ્રાણ બંધ કરી શકાય છે. એ દરેક કર્મ કરતી વેળાએ અમુક દિશાએ મુખ રાખવું પડે છે તે દિશાઓ ઈશાન, ઉત્તર, પૂર્વ, નૈઋત્ય, વાયવ્ય તથા અગ્નિ છે તથા તે દરેકની જુદી જુદી દેવીઓ હોય છે. અનુક્રમે રતિ, સરસ્વતી, લક્ષ્મી, જ્યેષ્ઠા, દુર્ગા અને ભદ્રકાળી દેવીઓનું પ્રથમ પુજન કરવું પડે છે. જેઓના ચેત, રક્ત, પિત્તા, તામ્ર, ધુમ્ર અને સ્વામ રંગો છે, વળી એ કરવામાં ઋતુ વિચાર અવશ્ય છે પ્રાતઃકાળમાં હેમંત, સૂર્યોદય પછી વસન્ત બપોરે ગ્રીષ્મ, તે પછી વર્ષા, સાયંકાળે શિશિર અને મધ્યરાત્રી સમયે શરદઋતુ બોગવાય છે. હવે હેમંતમાં શાન્તિ કર્મ, વસંતમાં વશીકરણ, ગ્રીષ્મમાં વૈર, વર્ષામાં ઉચ્ચાટન, શિશિરમાં સ્તંભન તથા શરદમાં મારણ પ્રયોગ ચલાવાય છે.

આ ક્રિયાઓ કરતી વખતે અને તેને લગતા મંત્રો જપતી વેળાએ બેસવાના આસનોમાં પણ બેઠ છે. શાન્તિકરણમાં સ્વસ્તિક વૈરમાં કુકટ, ઉચ્ચાટનમાં અર્ધ સ્વસ્તિક સ્તંભન તથા મારણમાં વિકટ વશીકરણમાં ભદ્ર એવાં આસનો ઉત્તમ ગણાય છે. મંત્રોમાં પણ પુરૂષ સ્ત્રી તથા નપુંસક એવાં ત્રણ લિંગ છે. જે દરેકને કાર્ય મુજબ વાપરવાં પડે છે. હરેક કાર્ય માટે જુદાં જુદાં પદ છે. જે જપતી વખતે

ઉપયોગમાં લેવાય છે. બંધન, ઉચ્ચાટન, દેવ, તથા સંકીર્ણ કાર્યોની સિદ્ધિ માટે દુઃખ, છેદનમાં ફટ, અરિષ્ટ તથા મહા નિવારણમાં હુદ્દ, બોધનમાં વૌષટ, અગ્નિ કર્મમાં સ્વાહા તથા બીજાં સર્વે પુજનોમાં નમઃ શબ્દનો ઉપયોગ થાય છે. હુદ્દ પુરૂષ, સ્વાહા સ્ત્રી, તથા નમઃ વાળા મંત્રો નપુંસક ગણાય છે. વશીકરણ તથા શાન્તિ કર્મમાં પુરૂષ ક્ષુદ્ર ક્રિયાઓમાં સ્ત્રી તથા બીજાઓમાં નપુંસક મંત્રો વપરાય છે.

આ શિવાય અમુક વખત મંત્ર જપવા સાર જે માળાઓ વપરાય છે તેના દાણાઓમાં પણ ફરક છે. વશીકરણ મંત્રો માટે મોતી અથવા હીરાની માળા જોઈએ. આકર્ષણ માટે ગજા મુક્તાની માળા, ઉચ્ચાટન તથા વૈર માટે જેહેડાની માળા, મારણ સાર પોતાના મ્હેતે મુએલા ગધેડાના દાંતની માળા, ધર્મ કામર્થ સિદ્ધિ માટે શંખમણિની માળા, સર્વ કામર્થ સિદ્ધિ માટે પદ્માક્ષી તથા તમામ જાતનાં કાર્યો માટે રૂદ્રાક્ષની માળાને ખપ પડે છે. જે દાણાઓ પરોવવાની દોરીમાં પણ જાત જાતની દોરીયો વપરાય છે. શાન્તિમાં કમળ તંતુની દોરી આકર્ષણ અને ઉચ્ચાટન માટે ઘોડાના પુંછના વાળની દોરી, મારણમાં માણસની નસની દોરી તથા બહેડા છત્વાદિની માળા સુતરની દોરીમાં પરોવવામાં આવે છે. મોતીની માળાના ૨૭ દાણા જોઈએ. જેહેડાના ૧૫ મણકા અને બીજી બધી માળાઓમાં ૧૦૮ દાણાઓ જોઈએ તે ફેરવવાની યુક્તિ અને નિયમ બહુજ ગુપ્ત રાખવામાં આવે છે. શાન્તિ કરણ સ્તંભન અને વશીકરણમાં અંગુઠો અને વચલી આંગળીથી માળા ફેરવવી. આકર્ષણમાં અંગુઠો અનામિકાથી માળા ફેરવવી અને વૈર તથા ઉચ્ચાટનમાં અંગુઠો તથા તર્જની આંગળીથી માળા ફેરવવી, તેમજ મારણના પ્રયોગમાં અંગુઠો તથા કનિષ્ઠા આંગળીએ માળાના દાણા ફેરવવા જોઈએ.

મંત્રોત્તરે જપ ત્રણ મંત્રારનો છે. વામિક ઉપાંશુ તથા માનસ વામિક મંત્ર અન્ય કાષ્ઠ સાંઝળે તેમ રપટ બોલાય છે. ઉપાંશુમાં માત્ર ઓષ્ટ-હોક હાલે છે. મારણસ મંત્રમાં અંતર ઉચ્ચારણુ થાય છે. વળી જુદાં જુદાં કાર્યો માટે જુદી જુદી વસ્તુઓનો હોમ કરવામાં આવે છે. અને તે તે પદાર્થોનું અગ્નિમાં હવન થાય છે. શાન્તિકરણમાં દુધ, ઘી, તિલ, પિપ્પલ, પુષ્ટિમાં ખીલીપત્ર, ઘી, વશીકરણમાં રાઇ, લવણ-મીઠું, ઉચ્ચાટનમાં કાગડાની પાંખ, મોહનમાં ધંતુરાનાં ત્રીજ મારણુમાં લોહીની મેળવણીવાળું ઝેર એ મુજબ પદાર્થો હોમવામાં આવે છે. એ વસ્તુઓનું હવન કરતી વખતે અમુક મુદ્રાથી કામ થાય છે. અને અજ્ઞાનતાથી ખોટી મુદ્રાનો ઉપયોગ થયે કરનાર ધણી અને તેનું કામ ભારી નુકસાન પામે છે. વખતે જીવ પણુ જાય છે એવી હોમ મુદ્રા ત્રણ છે જેને શુકરી, હંસી અને મૃગી કહે છે. આહુતી દેતી વખતે જે હાથને સંક્રાંતી આપવામાં આવે છે તેને શુકરી, કનિષ્ઠિકાને છોડી જે દેવામાં આવે છે તેને હંસી અને તર્જની તથા કનિષ્ઠાના મેળાપથી જે આહુતી આપવામાં આવે છે તેને મૃગી મુદ્રા કહે છે. એ ઉપરાંત પ્રયોગ કરતાં જે આસનો વપરાય છે તે પણ જુદા જુદા ચામડાનાં હોય છે, વશીકરણ માટે મેંદાના ચામડાનું આસન જોઇએ, આર્કષણ સાફ વાલના ચામડાનું ઉચ્ચાટન માટે ઉંટના ચામડાનું, વિદેષ સાફ ઘોડાના ચામડાનું અને મારણ માટે બેંસના ચામડાનું આસન વપરાય છે. એના ઉપર અમલ કરવાને સંજ્ઞાપાંચ મંત્રો, ખીજાં, ચત્રો અને તંત્રો તથા ક્રિયાઓ છે વળી તેના ઉપયોગમાં ખીજા અમસિદ્ધ જારીકીઓ છે જે કાષ્ઠ ખીજા વખતે ચતારીશું. આ વિદ્યાઓ ગુરૂ વિનય સાંખ થઇ શકતી નથી. કારણ કે તેમાં જે જરીક પણ ખામી રહી જાય છે તો હાર્યાં કરતાં ઉલટું પરિણામ આવે છે. આ જાગત માસ્તર નાનાશ્વાલ મચનશાલ જેઓ મંત્રનું કામ મફત કરે છે તેઓ વધારે માહીતી ધરાવે છે, અને તેમની

સલાહ પણ એજ છે કે આવી અખતમાં અતીશય હંડા ઉતરવાની કાલના જમાનાને જરૂર નથી. કારણ કે પરમાર્થ કરતાં સ્વાર્થ તરફ દહાડે દહાડે લોકો વધારે જળતા જાય છે. તેના વખતમાં તો ફક્ત આવી વિદ્યાઓની જ ને પ્રયોગમાં માફિતી જળે તેને ગુણ સ્વરૂપમાં અગ્નને કંઈ આભાસ રૂપે જણાવતી એ દિનકર છે.

અનુભવ કરવા લાયક ચમત્કાર.

એક માણસ કલકત્તે રહેતો હોય તેની સાથે તાર ટપાલ કે એવાંજ કાંઈ પણ બહારના સાધન વિના મુજબ રહેનાર તેના સગાને ઘાત કરવી હોય તો તે કેવી રીતે કરી શકે તે જાગતનો આર્ય શાસ્ત્રકારોનો ઉપયોગી અખતરો સાબીત કરી આપવાને આ લેખ લખનામાં આવ્યો છે તે પ્રત્યે દરેક વાંચનારને ધીરજથી શાંત ચિત્તે બધા રાખી વાંચવાને બસામણુ કરીએ છીએ.

જેમ તારનો સંદેશો એક સ્થળેથી બીજે સ્થળે લેઈ જવા માટે માર્ગમાં તારનાં દોરડાં નાંખ્યાં હોય છે, તેમ એક માણસનો માનસિક સંદેશો બીજા માણસને પહોંચાડવા માટે માર્ગમાં આકાશ નામનું તત્ત્વ જેને હાલતું સાધન-સ ઈશ્વર કહે છે, તે તારના દોરડા રૂપ છે. તાર ઓપ્રીસમાં સંદેશો મુકના તથા લેવા માટે જેમ એક સોય જેવું ચંત્ર છે, અને તેને હલાવવાથી સંદેશો મુકાય છે કે જવાય મેજવાય છે, તેમ મનુષ્યના માથામાં પિન્ડીમલ ગ્લેન્ડ જેને યોગ શાસ્ત્ર બહારંગ કહે છે તે એક માંસલ ગ્રંથિ છે, તેની સાથે ઇશ્વરનાં મોજાં અલગ-વચ્ચે તે મતિમાન થાય છે. અને તેથી મનુષ્યને જ સંદેશો મુકીએ હોય છે, તેનું જાન આપ છે.

એક મનુષ્ય ખીજ મનુષ્ય સાથે વાત કરે છે, ત્યારે તેના બોલેલા શબ્દો તેને સાંભળવાનું કારણ એ છે કે બોલવાની ક્રિયાથી જેમ પાણીમાં કાંકરો નાંખવાથી પાણીમાં મોજાં થાય છે, તેમ હવામાં વાયુનાં મોજાં થાય છે, અને તે મોજાં જાનને અચગ્રવાથી આપણને શબ્દ સાંભળવામાં આવે છે. આ વાયુ જેમ બધે પ્રસરી રહ્યો છે તેમ આકાશ નામનું એક સુક્ષ્મ તત્વ પણ બધે વ્યાપી રહ્યું છે. આપણા શરીરમાં પણ તે વ્યાપી રહ્યું છે. એ તત્વમાં જ્યારે આપણે કોઈ માનસિક વિચાર કરીએ છીએ ત્યારે મોજાં થાય છે, અને તે ચારે બાજુએ ફેલાય છે એકાગ્ર થઈને જ્યારે કોઈ માણસ કોઈ વિચાર કરે છે ત્યારે તે વિચારનું મોજાં બહુ બળવાળું થાય છે, અને પછી તેને જે દિશામાં મોકલે છે ત્યાં બહુજ વેગથી જાય છે. આ પ્રમાણે વિચારના એકાગ્રતા પુર્વક વેગથી મોકલેલાં મોજાં સામા માણસના અંતઃકરણમાં આવીને અચગ્રાય છે. અને તેથી સામા માણસને તેનું જ્ઞાન હોય તો અમુક માણસ શું કહે છે તે સ્પષ્ટ સમજાય છે ને જ્ઞાન ન હોય તો એવો સંદેશો જે રૂપમાં આવ્યો હોય તેવા વિચારો ઉપજે છે.

આ જગતમાં જડ અને ચેતન સંવર્ણી વસ્તુઓમાંથી એક પ્રકારનું નજરે ન દેખાય એવું સુક્ષ્મ દ્રવ્ય-ઓજસ-વસ્તુ કરે છે. કેટલીક વસ્તુઓમાંથી વહેતા એ દ્રવ્યને આપણે સુંઘવાની ઇન્દ્રિયથી જાણી શકીએ છીએ, કારણ કે તે દ્રવ્ય સુંઘવાની ઇન્દ્રિય-નાક-જાણી શકે એવો વાસ હોય છે. કપુર અથવા હોળ આપણાથી દૂર બાર હાથ છેટે હોય તોપણ તે પદાર્થો આટલામાં પડ્યા છે તે આપણે જાણી શકીએ છીએ તેનું કારણ એ છે કે તેમાં વહેતું સુક્ષ્મ દ્રવ્ય આપણા નાકમાં આવે છે. અને વાસ-ગંધને જાણનારા આપણા નાકમાં રહેલા જ્ઞાનતંત્રુઓ તેને ઓળખે છે. વનમાં ઉભેલા પુલોની વાસ વનમાં બે બે ગાઉ દુર સુધી જાય છે. તેનું કારણ પુલોમાંથી વહેતું એ

સુક્ષ્મ દ્રવ્ય વાયુ વાટે તથાત્વ આવે છે, અને માણસોના નાક સાથે તેનો સંપર્ક થાય છે તે જ છે. એમાં કેટલાકનું દ્રવ્ય એવું છે કે જેને માણસો નથી સમજી શકતાં પણ પશુ પક્ષી સમજી શકે છે. આ સુક્ષ્મ દ્રવ્યને અંગ્રેજી જાણનારાઓ મેન્નેટિક ફ્લેયુઈડ અથવા એનિમલ મેન્નેટિકમ કહે છે. આ સુક્ષ્મ દ્રવ્ય જેને નજરે જોવા ઇચ્છા હોય તેણે નીચે બતાવ્યા પ્રમાણે પ્રયોગ કરવાથી ખાતરી થશે. મનુષ્ય, ઝાડ, પશુ, પક્ષી, કે ફળ ફળાદિ ઉપરાંત સોનું રૂપું કે લોહું ને પથ્થરમાંથી પણ એક પ્રકારનું સુક્ષ્મ દ્રવ્ય વહે છે. એવો અનુભવ યોગ્ય પ્રકારના પ્રયત્નથી અને સાવનથી ગમે તે માણસ સિદ્ધ કરી શકે છે.

સુક્ષ્મ તત્ત્વ જોવાની વિધી—ત્રણ અથવા ચાર હાથ પડોળો અને છ સાત હાથ ઉંચો, પુર્ણ કાળા રંગનો પડોલ તૈયાર કરાવવો. તે પડોળને સંધ્યાકાળે મળગુમળુ અજવાળુ રહે ત્યારે એક ભીંત સાથે ઢાંગવો, અને તે પડોળની આગળ ત્રણ અથવા ચાર હાથને છેટે એક નીરોગ સુદહ શરીરના માણસને ઉભો રાખવો. તે માણસને પડોળના મધ્ય ભાગે એવી રીતે ઉભો રાખવો કે જેથી તેની બંને બાજુએ એક અથવા દોઢ હાથ જેટલી પડોળની કાળી ભોંય, જોનારને દેખાતી રહે. તમારે તે માણસથી પંદર અથવા વીસ પચ્ચીસ હાથને છેટે એવી રીતે ઉભા રહેવું કે તેની આકૃતિ પડોળની કાળી ભોંય પર ચીત્રેલા જેવી દેખાય પછી થોડીવાર સુધી તમારી આંખોને મીંટ માર્યા વીના ખુલ્લો રાખી જોવા કરશો એટલે ધીમે ધીમે તેના શરીરમાંથી વહેતાં પ્રકાશનાં કીરણો દેખાશે ને તે વધતાં વધતાં એટલાં બધાં દેખાશે કે પડોળની કાળી બાજુ તો તમે બીજકુલ દેખશો નહિ. પણ તે માણસ તમામ ચળકતા કીરણોથી વીંટળાઈ ગયેલો જોશે. આ તે સુક્ષ્મ તત્ત્વ છે કે જેને એનિમલ મેન્નેટિકમ કહે છે એજ તેનું જીવનતત્ત્વ છે અને માણસ જ્યારે કાંઈ પણ પ્રકારના કાર્યમાં

અચ્ચો રહે છે ત્યારે તેની મહેનતના પ્રમાણમાં આ દ્રવ્ય વહેતું જ રહે છે પરંતુ સમાધિ નિદ્રા કે ધ્યાનમાં તે બહાર વહી જતું તેથી પણ બહાર નીકળી પાછું અંદરજ સમાઈ જાય છે અને તેથી આપણે એમી અવસ્થાઓમાં જ્યારે ઉઠીએ છીએ ત્યારે સ્થરીર નવા બળવાળું લાગે છે.

નવાઇ જેવા સહેલા ચમત્કારો.

વૈરાટ સ્વરૂપ

દરેક માસની શુદ્ધ ૧૨ થી માંડીને વહી ૬ સુધીમાં જ્યારે ચંદ્રમા સ્વચ્છ પ્રકાશનો હોય અને આકાશ વાદળો રહિલ હોય ત્યારે વૈરાટ સ્વરૂપનો ચમત્કાર જેવાની ઇચ્છા રાખનારે ઝડી અને ટેકરા વગરના મેદાનમાં જવું. ત્યાં ઉભા રહી પોતાના પડછવાના કિરોમિંદુ ઉપર ચંચળ વૃત્તિનો તપાસ કરીને એકમ ચિત્તથી આસપાસની દિશાઓમાં ન જોતાં આંખોની મીંઠ માર્યા વગર સ્થિર દ્રષ્ટિથી જોવા કરવું. આવી રીતે કેટલીક વેળા સુધી જોઇ રહેતાં જ્યારે તમને આસપાસ પ્રકાશના કુંડળો જણાય, ત્યારે તમારે પોતાના પડછવાને આંખની મીંટ માર્યા વગર એકદમ લંઘાવી આકાશ સામું જોવું. અહા ! કેવો વિભવશ્ચ ચમત્કાર !! જોનાર આ વખત સ્વચ્છ આકાશમાં પોતાનો એકો ને લગભર સ્થરીરના આકારનો પડછાયો જોયો અને તે પડછાયામાં મળેલ અણક સ્વપ્નાવસ્થાનાં સંમુદાય જોઈ ખચીત તે સ્વાનંદાનર્થ પામ્યા વગર રહેલો નથી.

હાથ પાતળો કરવો.

કોઇ પણ ન્હાના અથવા મોટા માણસને હાથની સામે બેસાડી ને તેના હાથના પંખને કપાળના ઉપલા ભાગને અડાડી દીવા સામે બંને આંગળીની નજર જરાજરા કરાવી કાંઠાને એકી નજરે થોડી મીનીટ જોવાનું કહો. એટલે તરત તે તેનું કાંડુ ધણું જ પાતળું લગભગ આંગળી જેવું જોઇને અજબ થશે કે આ તે કેવો ચમત્કાર !

સુતેલાને જગાડવો.

કોઇ પણ સુતેલા આદમીને બર હાથમાંથી જગાડવો હોય તો તેની પથારી આગળ બેસી આપણે જો થોડી મીનીટ તેની આંખો સામે એકી નજરે જોઇ રાખ્યું હોય તો પેલો સામે માણસ તરત જાગી ઉઠશે, અને આપણા તરફ સાનંદાશ્ચર્યથી જોશે.

કાનમાં કૌતક.

બંને કાનમાં આંગળીઓ ધોતી રાખી બહારના પવનને કાનમાં જતો અટકાવ્યો હોય તો નાના પ્રકારના નાક (અવાજ) સાંભળવામાં આવે છે ને તેથી રમુજ ઉપજે છે.

અજબ ગમ્મત.

બંને હાથની વચ્ચે આંગળીઓ બંને કાનના વેદમાં મજબુત રીતે ધાલીને બંને હાથના અંગુઠા વડે આંખો મીંચી તેના ડાળા દગાવ્યા હોય તો વર્ષાઠના જેવી મર્મના સાંભળવામાં આવશે. તેની સાથે થણે સુંદર પ્રકાર પછી જોવામાં આવશે. આ પ્રયોગ બાજો વખત કરવો નહિ.

ભયંકર અવાજ.

એકાંત જગ્યા કે જ્યાં સમજી સુપાસુપ છે, અને તેને બીધે આસપાસ સર્વથા શાન્તપણું પ્રસરી રહ્યું છે. એવા સ્થાનમાં સ્થિર

ચિત્તથી બેસશે તો તમારું સાંજાણમાં એક જાતનો ડીણો અને અથડાર અવાજ આવ્યા કરશે.

અંતરદ્રષ્ટિ જ્ઞાન.

જ્ઞાનત સ્થળના એક ઝોરડામાં સ્થિર ચિત્તે (ખીજા વિચારો અંતઃકરણમાંથી દૂર કરીને) બેસી આંખને અર્ધ ઉઘાડી રાખી એકાદ દેવની છબી ને થોડી મીનીટ એકી ટશે જોઈ રહેશે એટલે આંખો મિચવાની તૈયારી થશે અને આખો ઝોરડો અંધકારથી છવાઈ ગયેલો જણાશે. તે વખતે ધેલી દેવની છબી બરાબર દેખાય નહીં કે તરત એકદમ આંખો મીચી જવી. આમ કરવાથી તે દેવની છબી અંતર-દ્રષ્ટિથી જોવીને તેવીજ પાછી દેખાશે. આ ક્રિયાના અભ્યાસમાં વધારે થવાથી આગળ જોયેલી ચીજને અંતરદ્રષ્ટિથી વર્તમાન સમયે તે કવી છે, તે યથાર્થ જોઈ શકાશે. કેટલાકને આ ક્રિયા સાધતાં અતીંદ્રિય જ્ઞાન પણ થાય છે.

પરચુરણ.

નાકના જમણા છિદ્ર વાટે પવન નીકળતો હોય તેને અંધ કરીને જો કામે માર્ગે વહન કરવો હોય તો જમણા પગનો ડીંચણ જમણા હાથની કાખથીમાં દબાવીને બેસવું એટલે કુદરતી રીતે તેમ થશે. કાખા છિદ્રમાંથી જમણા છિદ્ર વાટે પવન વહેવરાવવો હોય તો કામે ડીંચણ કાખા બાજુથી હાથની કાખથીમાં દબાવીને બેસવું.

સ્થિર ચિત્તથી કોઈ પણ ચીજ સામે થોડી મિનિટ જોઈ રહેવાથી આંખો મિચાઈ જઈને કૃત્રિમ નિંદ્રા આવે છે, આ બધા પ્રયોગો મારા અજમાવેલા છે અને તે સ્વપ્નેતીથી કરવાથી કોઈ પણ પ્રકારનું નુકસાન થતું નથી. પરંતુ તે ઉપર જો વિચાર કરવામાં આવે તો બાબત સાચી છે.

પેટનો મેદ ઉત્તરવાનો ઉપાય.

ફેટલાક માણસોનાં પેટ મોટાં વધી જવાથી શારીરિક કાર્યો કરવામાં તેમને અધિક શ્રમ જણાય છે, અને ખાવા પીવામાં પ્રતીધી થોડા સાવધાનતા સેવતા હતાં પણ ખાર્યા જેટલો લાભ તેમને જણાતો નથી. આવા માણસોથી નિયમિત કસરત વગેરે પણ સહેલાઈથી થઈ શકતી નથી તેમના આરોગ્યમાં વારંવાર બગાડ થવાનો સંભવ રહે છે. ફેટલાક માણસોને કોઈ પહાડી પ્રદેશમાં નોકરી અથવા અન્ય પ્રસંગે રહેવાનું થાય છે તો તે રથળના પાણીના વીકારથી પેટ મોટાં થવા માંડે છે. આવા માણસોના લાભને સારૂ નીચેની સહેલી કસરતો ઉપયોગી છે.

કસરત પહેલી—જમીનપર લાંબા હાથ નાંખી ચતા સુઈ રહેવું પછી ખજા તથા પગની એડીની વચ્ચેનો શરીરનો ભાગ જમીનથી બંને તેટલા અંદર ઊંચો કરવો; અને ધીમેથી પાછો જમીન ઉપર લાવવો. આ કસરત કરવામાં ખજા તથા પગની એડી જમીનને અડકે અને વચ્ચે ભાગ જમીનથી કમાવના આકારમાં અંદર થાય એવી સંભાળ રાખવાની છે.

કસરત બીજી—જમીનપર ચતા સુઈ રહેવું, અને બંને હાથનાં આંગળા ખજા ઉપર મુકવાં; પછી ઉપરની કસરતમાં જણાવ્યા પ્રમાણે શરીરને અંદર ઊંચું કરવું, તથા નીચે આણવું. ઊંચા થતી વખતે બંને તેટલા પ્રયત્ને પેટને અંદર સંકાયવું અને નીચા આવતી વખતે તેને ટુલાવવું. આ કસરતથી બંધકોશ મટી જાય છે તથા જઠરાના વ્યાધી નિવૃત્ત થઈ પાચન શક્તિ બળવાન થાય છે.

કસરત ત્રીજી—ચતા સુઈ રહેવું અને બંને હાથનાં આંગળાં બેમાં કરી માથા નીચે રાખવાં. પછી પગને ઘુંટણમાંથી કાઢીને વાળી જમીનથી અંદર રાખવા. પછી બંને ઘુંટણને જમણી બાજુ તથા

ડાખી બાળુ અને ત્યાં સુધી નચાવવાં. આ કસરતથી મુત્રાશયનાં બાધિ દુર થઇ આંતરડાં મજબુત થાય છે.

કસરત ચોથી—જમીન ઉપર સીધા ઉભા રહી બંને હથેળીઓ કેડથી ચાર આંગળ નીચે દરેક બાળુએ રાખવી. પછી કેડમાંથી પાછલી બાળુ તરફ બંને તેડલા વળવા પ્રયત્ન કરવો. વળતી વખતે પેટને બંને તેડલું જોર આવવા દેવું.

કસરત પાંચમી—જમીનપર ઘુંટણીએ પડી બંને હાથ પાછળ લાંબા રાખવા; પછી પેટને સડન થાય તેડલા બળથી ઘુંટણ સાથે દબાવી જમીન તરફ નીચા વળવું; પુરેપુરા જમીનને માથુ આડકે ત્યાં સુધી નીચા વળવા યત્ન કરવો અને તે પછી પાછા ઉંચા થવું. આ કસરતથી પેટની ચગ્રી ઝોછી થઇ પેટ નાનું થવા માંડે છે.

કસરત છઠ્ઠી—જમીન ઉપર ઘુંટણીએ પડી હાથ માથા ઉપર સીધા લાંબા રાખવા પછી બંને તેડલા પાછળ વળવું. આ કસરત કરતી વખતે પેટ ઉપર બંને તેડલું જોર આવવા દેવા પ્રયત્ન કરવો. બંને તેડલા પાછળ વળ્યા પછી પુર્વ સ્થિતિમાં આવવું.

ઉપર બતાવેલી કસરતોમાંથી પહેલી તથા બીજી કસરત પાંચ વખત કરવી, ત્રીજી આઠ વખત, ચોથી પાંચ વખત, પાંચમી દસ વખત તથા છઠી બાર વખત કરવી. આ કસરતો કરવાથી પેટ નાનું થાય છે એટલું જ નહીં પરંતુ જઠર, ચક્ર, મુત્રાશય વગેરેના બાધી નીવૃત્ત થઇ બંધોશ તદ્દન મટી જાય છે. મોટાં પેટ ન હોય તે માણસો પણ જો ઉપર પ્રમાણે કસરતો કરે તો સુદૃઢ આરોગ્યતા પ્રાપ્ત કરી શકે છે.

સાપની જાતો અને ઇલાજ.

દર્વીકર શ્રેણીવાળા—એ નાગની ગતિ ધણી હોય છે. તેમની ફેણ મોટી તથા તેનાપર ચક્ર, હળ, છત્ર, અંકુશાદિ ચિન્હ હોય છે. એ નાગ ધણું ખડું દીવસેજ દરવા નીકળે છે ને જ્યાં ડંખ મારે છે તે જગ્યા કાળી થઈ જાય છે અને સર્વે વાયુનાં લક્ષણુ થાય છે. આખા શરીરમાં ઝેર ફરી વળી લોહી કાળું પાડી નાખે છે. મુખ કાળું પડી જાય છે, ને શરીર શીકુંફય દેખાય છે. શરીરમાં ગોટલા બાદ્યા હોય તેમ સોજાય ચઢે છે. માથું ભારે થાય છે, ડંખવાળી જગ્યાએથી પાણી ઝરે છે, મોંમાંથી વારંવાર યુંક છુટે છે, ઉલટી થાય છે, ઘેન ચઢે છે, શરીરના સાંધા કળે છે, દાહ ઉઠે છે, પેટ ચઢી આવે છે અને બેભાન થઈ માણસ મૃત્યુ પામે છે.

અસાધ્ય લક્ષણુ—ફેણવાળા નાગે જો વડના ઝાડ નીચે મંદીરમાં મસાણુમાં, સવારે દર આગળ, મધ્યાને સાયંકાળે ડંખ કર્યો હોય અથવા બરણી, અશ્વેષા, મધા, મુળ, કૃતિકાન પાંચમના દિવસે ડંખ કર્યો હોય તો તે અસાધ્ય છે.

મંડળી-કાખરચિત્રો. નાગ—એ જાતના સાપ ધણા ખરા સંધ્યાકાળે દરવા નીકળે છે. તેના અંગ પર ચક્રડાં હોય છે ને તે માંછલાના રંગના હોય છે. કુંડાળાં અનેક જાતનાં હોય છે, તેઓ ધણું ચાલી શક્તા નથી. આ સાપ જ્યાં ડંખ મારે છે ત્યાં નરમ સોજે ઉઠે છે તથા પીતલકરનાં ચિન્હ દેખાય છે, શરીર પીળું થઈ જાય અને ડંખ ઉપર દાહ ઉઠે છે. આખા શરીરે સોજે ફાટી પ્રસરે છે; પરસેવો છુટે છે અને તરસ ધણી લાગે છે. સાંધા ઢીલા પડે છે, ચઢે છે તથા બેભાન થઈ આખરે માણસ મૃત્યુ પામે છે.

અસાધ્ય લક્ષણ—અછરજીવાળો, અંગકને, વઢને, જુખ્યાને પીત રોમથી પીડતાને. નખળાને, પ્રમેહવાળા તથા ગર્ભવંતી અને કરડ્યો હોય તો તે અસાધ્ય છે.

રાજસ એટલે રાજમાન—એના આખા શરીરે ચીત્ર વિચીત્ર રંગની લીટીઓ હોય છે. જ્યાં ડંખ મારે તે જગ્યા ધોળી થાય છે. તે ડંખપર સોજો આવી તે જગ્યા માઠણી થાય છે. શરીરનું લોહી સફેદ થઈ અંગ શીઘ્ર દેખાય ને શરીર ભારી થાય છે ડંખ પ્રસરે છે, નાક આંખને મોઢામાંથી પાણી છુટે છે. માંથુ સખત ચઢે છે. ગરકન અકકાઈ જાય છે. દાઢીઓ તાવ આવે છે. શરીર ઢીલું થઈ જાય છે ને ખીજાં લક્ષણ ફેલાવાળા નામના જેવાં થાય છે.

અસાધ્ય લક્ષણ—અછરજીવાળો, વઢ, બાળક, ગર્ભણી સ્ત્રી, પ્રમેહનો રોગી તથા નખળાના શરીરવાળાને કરડે તો તે અસાધ્ય છે,

ઝેરી ડંખની પરિક્ષા—ડંખ દેખીતો ન હોય તો શું કરવું? કાંઈ પણ જાનવરે ડંખ ક્યો હોય તો, ને દીઠામાં ન આવે તો નાગરવેલના એક પાનને હાથમાં ચોળીને ડંખરાળી જગ્યાપર ધસવું; જો ડંખ ઝેરી જાનવરે ક્યો હશે તો તે જગ્યા કાળી પડી જશે. (૨) ખેતરમાંથી કાળી માટી ખરાવવી. ને જો તે તીખી લાગે તો સાપનો ડંખ છે એમ સમજવું. ખાટી લાગે તો ચાકળનો ડંખ જાણવો ને મીઠી લાગે તો ઉંદરનો ડંખ સમજી લેવો. (૩) કરમણનું તાણું મુળીઈ આશરે અડધો તોલો લેઈ નવટાંક પાણીમાં ખસીને પાવું. ઝેર શરીરમાં હશે તો ઉલટી નહીં થાય ને ઝેરી જાનવરે ડંખ નહીં માર્યો હોય તો ઉલટી થશે. (૪) સર્પના ડંખનોજ વહેંચ હોય તો લાલ મુઠાં મરચાં ખવડાવવાં. જો તીખાં ન લાગે તો સાપનો

કંબ છે એમ જાણવું તથા જ્યાં મીઠું લેઈ સંગ્રહવું તે તે ખાસ લાજે તેા સાપનો કંબ નથી એમ સમજવું.

સુધી કંબની ઉપાય—કંબની ઉપર ચર જામ આમળને છેટે મજબુત દોરે બાંધવો વળી તેના ચાર તસુ આમળ ખીંચે સખત દોરે બાંધવો એમ ચાર પાંચ દોરા ઉપરા ઉપરી છેટે છેટે બાંધવાં પછી કંબ વાળી જગ્યાએ નક્કર મુકીને લોહી કાઢી નાંખવું એટલે તેની સાથે ઝેર પણ નીકળી જશે. પછી લોહું ઉંતું કરીને અથવા બળતા અંચારાને ઢિના ઢિના ચાંપી કાઢ દેવો. (દોઢ મીનટ સુધી કામ દાખી રાખવો) અથવા બંદુકનો દારૂ મળી આવે તો થોડો કંબ ઉપર મુકી સગાવો તે પછી કારમોલીક એસીડ અથવા નાઇટ્રીક એસીડ ચોપડવો આ પ્રસાગે ચાલાક ને હિમ્મતવાન પુરૂષેજ કરવા. (૨) કડવા હોંબડાની લીખોળીયો મગજ, સીંચાલુણ તથા મરી દરેક ૦૧ તોલો લેઈ લી સાથે ચટાડવું. આ ઉપરાંત ખીજ પણ ઉપાય છે.

પ્લેમથી બચવાના ઉપાયો.

હાલમાં જુદે જુદે રચને પ્લેમના કેસો ચતા સંખ્યામાં છે. તેમ વખતમાં લોકોએ વધારે સાવધન રહેવાની જરૂર છે દરેક જણે બનતા સુધી મિતાહારજ સેવવો, અથવા એકજ વખત જમવું અશુદ્ધ હવામાં રહેવાથી રોગના અનેક જંતુઓ આપણા શરીરમાં આવ જવ કરે છે માટે બનતાં સુધી દરરોજ શુદ્ધ હવામાં થોડો વખત પણ ફરવા દરવા માટે જવું જોઈએ. ધરનાં બારી બારણાં હવાના સંચાર માટે ખુલાં મુકવાં કે બંધી કરીને અશુદ્ધ હવા ધરમાં એકઠી થઈ રહે નહીં. રાત્રીએ પણ બારી બારણાં બંધ કરવાં નહીં. સરદી લાગે તો વસ્ત્ર ઓઢવું

પરંતુ અશુદ્ધ હવા એકઠી થવા નહીં દેવા સારૂ ખારી ખારણી તો ઉપાડાંજ રાખવાં જોઈએ. વળી લોકોએ પ્લેગની વાતો સાંભળી બચકું કે ગભરાવું નહીં, પણ હિંમત રાખી ઇશ્વર સ્મરણ કરવું. કારણ કે જેટલા લોક ખરા રોગથી મરે છે તે કરતાં દશ ગણા લોક ભયથી મરણ પામે છે. એના સંબંધમાં એક વાત છે કે—એક મુસાફરને રસ્તામાં મરકી (પ્લેગ) મળી. તે મુસાફરે તેને પુછ્યું “ તમે ક્યાં જાઓ છો અને શા માટે જાઓ છો ? ” મરકી બોલી “ હું કેરો નામના શહેરમાં ત્રણ હજાર માણસોનું ભક્ષણ કરવા જઈ છું? ” કેટલાક દહાડા વીત્યા પછી મરકી જ્યારે પાછી આવતી હતી ત્યારે તે મુસાફરે પુછ્યું કે તમે ત્રણ હજાર માણસોનો ભોગ લેવા ગયાં હતાં પણ મેં તો સાંભળ્યું કે ત્રીસ હજાર માણસ તમારા ભોગ થઈ પડ્યા છે તેનું શું કારણ? મરકીએ જવાબ દીધો, મેં તો માત્ર ત્રણ હજાર માણસોનોજ નાશ કર્યો છે પરંતુ બાકીના સત્તાવીસ હજાર મારો તે સ્થળમાં મુકામ હોવાથી ભય પામીને મરણ પામ્યા છે. આ ઉપરથી સાર એટલોજ લેવાનો છે કે જેમ તળાવનું જળ વરાળરૂપે થઈ ઉંચે જઈ વાદળોંઓને પોષે છે અને તે જ વાદળોં પાછાં વર્ષાદત્તા રૂપે તળાવોને પોષે છે તે જ પ્રમાણે શરીર મનને પોષે છે અને મન શરીરને પોષે છે. માટે લોકોએ આવા વખતમાં ખનતી સ્વચ્છતા તથા ધાર્મિક વૃત્તિ રાખવી એજ ઉત્તમ ઉપાય છે.

પ્લેગની દેશી દવા—“ કાળીપાટ ” કરીને વનસ્પતી થાય છે અને તે ગંધીને ત્યાં વેચાતી મળે છે તેને ધસીને ગાંડ ઉપર ચોપડવાથી તથા એનેજ દીવસમાં ત્રણ વખત પીવાથી ધણા પ્લેગના કેસ સારા થાય છે. ડાકિરમાં આ ઉપાયથી ધણા લોકોને હાલદો થયો છે માટે જે ગામોમાં પ્લેગ ચાલતો હોય ત્યાં આ દવાનો છુટથી ઉપયોગ કરી જેવામાં આવશે તો ધણે ભાગે લાભ થવા સંભવ છે.

વીંછીની ઉત્પત્તિનો ઉપાય.

ગાય ભેંસના સડેલા છાણમાંથી તથા મુઝેલા પ્રાણીના સડેલા શરીરમાં તથા સડેલા સર્પથી વીંછી ઉત્પન્ન થાય છે. તે મંદવિષ, મધ્ય વિષ અને મહા વિષ હોય છે. મંદ. વિષવાળા પીળા, શ્વેત કુખરા, લુખા, કાખરચીત્રા, શ્યામ ફવાટાંવાળા તથા પાંખાવાળા હોય છે. મધ્ય વિષવાળા ધુસરા પેટવાળા, ત્રણ પાંખાવાળા, રાતા, પીળા ગૌરવર્ણા, ચીત્રવાળા તથા લોહી સરખી કાંતીવાળા હોય છે, અને અધીક વિષવાળા, લીલા કાચ જેવા, રક્ત, શ્વેત કાળા, એક તેમજ બે પાંખડાવાળા હોય છે. ઉપડીંગ નામનો વીંછી મુખેથી ફરડે છે તે બીજા બધાથી બહુ વેદના કરે છે, અને તેમાંથી ધણા જણા મરણુ પામે છે.

વીંછીના ઝેરનાં લક્ષણ.

જેનું ઝેર તીક્ષ્ણ હોય છે, તે અમીની પેઠે બળતરા ઉપજાવે છે. પછી આખરે આખા શરીરમાં ચડી જાય છે ને છેવટે ડાંખમાં આવી અતીશય પીડા કરે છે. તેનો ડાંશ કાળો અને હમણાં પુટતો એવો થાય છે. મહા વિષવાળા વીંછીએ કરડેલા અવાચક, તાવથી પીડીત, જરા બહેરાશવાળા, પરસેવાથી તરભોજ, મુર્છીત, મુકાચેલા કુખવાળા ને વ્હીવળ થાય છે. મુખેથી કરડેલા કે મહા વિષવાળા વીંછીએ કરડેલા મનુષ્યનું કાળજીું ધડકે છે. જીભ ટુંટી થાય છે, શ્વાસ ફંધાય છે અને આખા શરીરનું માંસ સાણસીથી ખેંચાતું હોય એમ લાગે છે આવા લક્ષણવાળા દરદી અસાધ્ય દરદી કહેવાય છે.

વીંછીના ઝેરના ઉપાય.

૧ લો-ડાંખેલી જઆપર સમુદ્રના પાણીથી પાકેલું મીઠું તોલો ના ઝીણું વાટીને ડાંખપર મુકવું ને તે ઉપર પાટો બાંધવો તથા ડાંખ ઉપર હળદરની ધુણી દેવી.

૨ જો-જેવો કરડે તેવી તસ્તજી ચોતાલી કે પાટી બગલ બહુજ નોરથી સુંઘતી અથવા જુની ટોપીનો અંદરનો ભાગ સુંઘવો. કાં તો સ્ટ્રોંગ લીકર એમોનીયા સુંઘવું જોથી ડાંખ ચઢશે નહીં.

૩ જો-પેનકીલર અમર સ્ટ્રોંગ લીકર એમોનીયા ડાંખ ઉપર બણીવાર સુંઘી બસવું અમર દીવાસળીના મંધરપને પાણી સાથે બસી ડાંખ ઉપર લગાડવો અથવા ફટકડી ઉતી કરી ડાંખ ઉપર ચાંપવી.

૪ થો-આંગલીના કચુકાને એક બાજુથી સખત બસી ગરમને ગરમ ડાંખ ઉપર ચોટાડી દેવો. જ્યારે ઝેર ચુશી લેશે ત્યારે તે ઉખડી પડશે. મીઠું મુખમાં ચાવી જે અંગે કરડ્યો હોય તેની સામા કાનમાં નોરથી ધુંફ મારવી સરત એટલી રાખવી કે મોંમાં મીઠું રહી જવું ન જોઈએ.

૫ મો-૦૧ શેર પીવાના જલદ દારૂમાં ખાવાનું મીઠું ચાર તોલા નાંખી ઝોગળવા દેવું ને તેમાં લુગડાનું પોતું પલાળી ડાંખ ઉપર તે પોતું મુકવું. ને આંગળીએ કરડ્યો હોય તો તે આંગળી તેમાં બોળી રાખવી.

૬ ઠો-રાતા કણેરના તાજાં મુળીયાં તથા મરી એ બેઉને ઉના પાણીમાં વાટીને ડાંખપર લેપ કરવો. જોથી ઝેર ઉતરી જશે.

૭ મો-કાળી તુગરીનાં પાંદડાં ડાંખપર બસવાં, અથવા નખ તેલ બસવાથી પણ આરામ થશે.

૮ મો-માણસના માંથાના મોંવાળા પીળા સરસવ ને જુના ગોળનો ધુપ ડાંખે દેવાથી ડાંખ ઉતરી જશે. તેમજ હાડીયા કરસણનું મુળ બસીને ડાંખે લગાડવાથી પણ નરમ પડી જશે.

વાંઝીયાપણું અને તેના ઇલાજ.

કેટલીક સ્ત્રીઓને બારે અમુક મુદત સુધી ગર્ભ રહેતો નથી ત્યારે જપતપ થવામાંદિ કરે છે ત્યાં સુધી તો ડીકડીક છે, પણ કેટલીક વેળા બીજા પુરૂષના સમાગમમાં આડે માર્ગે ઉતરી જાય છે, તેમાં વળી જે પુરૂષની સ્ત્રીને વધારે છોકરા થાય છે તે પુરૂષ ઉપર તે મોહ પામે છે. આથી તે અનિતિના અધારા ઘેર કુવામાં પડી પાપના પાણીમાં ઘુડે છે. પોતાના ગર્ભસ્થાનમાં જે દોષ હોય તેની દવા લેઈ મટાડવા સિવાય પરપુરૂષથી છોકરાં થવાની આશા રાખવી એ તદ્દન મુખાંધજ છે. જે પારકા પુરૂષોથી છોકરાં થતાં હોય તો વેશ્યાઓને ત્યાં હજારો જાતના પુરૂષો જાય છે ને તેથી તેમને ત્યાં તો છોકરાઓનો ઢગલોજ થઈ જાય.

કુદરતની ઇચ્છા દરેક સ્ત્રીને સંતાન માય તેવીજ હોય છે, પણ કેટલીકને ક્ષતુઆવ વખતે જે સંભાળ રાખવાની, તે નહિ રાખવાથી અને બીજા કારણોથી આ રોગ લાગુ પડી જાય છે. મારે તેવા વખતમાં કોઈ વૃદ્ધ ખાનદાન અને વિદ્વાન વૈદ્ય કે ડાક્ટરની સલાહ લેઈ દવા કરવી એજ વધારે ઉત્તમ માર્ગ છે. કમળનું ફરી જનું, ગર્ભ-અંડ અને કમળના બાધી અને સોજા હોય, શરીરમાં ચરબી વધી ગઈ હોય, કમળમાં ચાંદા પડે છે તથા ગર્ભસ્થાનમાં પડાનો સોજો થઈ આવે, ચાંદી કે પરમીયાના રોગ થવાથી ધાત વહેતી હોય, કે પોતાના પુરૂષમાં કંઈ જાતના રોગ હોય તો તેથી પુત્રોત્પત્તિ થતી નથી. આ બાબત તપાસ કરવાની રીત નીચે પ્રમાણે છે.

કઈ અથવા જનના સાત સાત દાણા લુદા લુદા માટીના કોરા કસણમાં નાખવા મછી એક વાસણમાં પુરૂષનો પેશાબ અને બીજા વાસણમાં સ્ત્રીનો પેશાબ નાંખવો. એવી રીતે સાત દિવસ સુધી સ્ત્રી

પુરૂષ પોતપોતાના વાંસજીમાં એક એક વખત પેશાબ નાંખે જેના પેશાબથી દાણા ઉગે તે વાંઝિયાપણાનું કારણ નથી; પણ જેના મૂત્રથી દાણા ન ઉગે તે રોગી છે અને તેણે દવા કરાવવી જોઈએ.

બીજી રીત એવી છે કે બે કાચના પ્યાલામાં પાણી ભરી એકમાં પુરૂષનું અને બીજામાં સ્ત્રીનું વીર્ય નાંખવું જે વીર્ય પાણીમાં ડુબી જાય તે વાંઝિયાપણાનું કારણ નથી, અને જેનું વીર્ય ડુબે નહિ તેણે દવા કરાવવી જોઈએ.

ત્રીજી રીત—કાકુ એટલે કદ્દ જેને કેટલાક દુધિલું-દુધિલું-દુધિલી કહે છે તેના મુગમાં સ્ત્રી પુરૂષ વારાફરતી પેશાબ કરે અને જેના પેશાબથી તે સુકાઈ જાય તે વાંઝિયાપણાનું કારણ છે.

ઉપર પ્રમાણે પરિક્ષા કરવી અને પછી જેનામાં રોગ જણાય તેણે સારા વિદ્વાન ડોક્ટર કે દેશી વૈદ્ય હોય તેની દવા કરવી કે જેથી ભવિષ્યમાં સંતાન થશે. આ બાબત જીના સ્ત્રીઓ દેશી વૈદ્યક ગ્રંથોમાંથી ચુંટી કહાડેલા ઉપાયો નીચે પ્રમાણે છે.

પહેલો—જ્યારે સ્ત્રી માસિક ઋતુ આવવાળી થાય ત્યારે તેના ત્રીજે દિવસે રાત્રે એક રૂપીઆભાર મેથી થોડા પાણીમાં પલાળી રાખવી તે સાથે દિવસે સહવારમાં તે ન્હાય ત્યારે તે મેથીને વાટી તેમાં થોડી સાકર નાંખી પાઈ દેવી. આ રીતે બે ત્રણ માસિક આવ વખતે કરવાથી ગર્ભ ધારણ કરશે.

બીજો—હાથીદાંતના જુઝને લુગડામાં આળી નાખીને ખાંડની સાથે મેળવી રાખવું. સ્ત્રી રજવલાથી મુક્ત થાય પછી નવ ચંદ્રના ને સાત દિવસ સુધી ખાવું.

ત્રીજો—કમલજીને બારીક વાટી લુગડા વડે ચાળીને ખાંડ સાથે રજસ્વલા થમા પછી ત્રણ દિવસ સુધી હથેળી બરીને ખાતું. તેના ઉપર ફક્ત દુધ, ભાત અને ખાંડનું ભોજન કરવું.

ચોથો—અસમંધ એટલે આસોદ, આ ચીજ કુટી છણીને રજસ્વલાની શરૂઆતથી તોલા ના થી ના સુધી ખાતું. ભોજનમાં દુધ ભાત ને ખાંડજ વાપરવી.

પાંચમો—હિરાભોળ અને નવસાગર સરખે ભાગે લેઈ ખરલમાં બારીક વાટી એક એક તોલાની ગોળીઓ બનાવી સ્ત્રી રજસ્વલા થતાં દરરોજ એકેક ગોળી ખાવી.

છઠો—હાથીનું મૂત્ર સંભોગ કર્યા પહેલાં અને સંભોગની વખતે પીવું.

સાતમો—કાંટા અરોળિયાની જડ ના તોલો લેઈ પોણીમાં વાટીને થોડા ગાળના દુધની સાથે પુરૂષે ખાતું ને સ્ત્રીને ત્રણ દિવસ ખવરાવવું.

આઠમો—કાળા ધંતુરાનાં પુલ વાટી મધ તથા લીમાં મેળવી ખવરાવવાં.

નવમો—સમુદ્રજી એક થોડા દહીની સાથે ગળાવવું.

દશમો—કાંકચિયાં એટલે કચ્ચાં, જે કાંચકાં કહે છે તેના ગજ સ્ત્રીના ધાવણમાં વાટી બતી કરી ચોનીમાં રાખવી.

અગીઆરમો—મગમો ત્રણ દિવસ એક હથેલી બરીને ખાવો.

બારમો—ગાજ પછીની હપાર લુગડામાં લગાવી દીવેટ કરી ત્રણઆવ થઈ ગયા પછી ચોનીમાં રાખવી તથા થોડી મધમાં મેળવીને ખવરાવવી.

તેરથો—કુલતરની હજાર કુલમાત્ર પદ્મી ચેતીમાં સુખની.
આ વિષયો દેશી છે સહે સુખ બહુએએ નીતિમાં રહી કામ
વિદ્યાન વેદની સલાહથી તેની સમાજ પ્રમાણે ખાવી અને કોષનું નિવા-
રણ કરવું કે જેથી મનની ઇચ્છા પરિપૂર્ણ થશે. નકામા અતીતના
માર્ગે જવાથી ઇશ્વર આપણના કાંકરા ચામ અને ફળ કાંઈ મળે નહીં.

કંકુનો ચાંદલો કરવામાં લાલ.

કમાળમાં કંકુનો ચાંદલો કરવાના રહસ્યની બાબતમાં એક બહુ-
ચારી મહારાજ જણાવે છે કે કંકુ એ સુખનો અલંકાર તો છેજ
પણ કમાળના મધ્ય ભાગે જેઓ કંકુ અથવા સીંદુરનો વર્તુળી (ગોળ)
કરે છે તેનો સુખ્ય સંકેત એ છે કે લલાટની માહેતા ભાગમાં આ
રક્ત વર્ણનો બિંદુ કલ્પવૈ અને આંખો મીઝી પાંચ વિષયના ભોગ-
માંથી મનને છુદ્ડ પાડવું અને કંકુની નીશાનીના અનુમાને લલાટની
અંદરના ભાગમાં કલ્પેલા આ રક્તવર્ણ વર્તુળ બિંદુ ઉપર લક્ષ લગાડવું
અને એકાગ્ર ચિત્તે તે બિંદુનું અથવા તે ત્રિદુમાં દેસીતું સ્ત્રીના
આકારે ધ્યાન કરવાથી ધણા વખતના મહાવરાથી મૂત ભવિષ્ય અને
વર્તમાન એ ત્રણે કાળની ખતર પડે છે. અથવા જે સ્ત્રીએ અલ્પ
પણ અભ્યાસ કર્યો તો તેથી આગળ ચનારી બાબતો સ્વપ્નામાં માલુમ
પડે છે અથવા તેનો અનુભવ આવે છે, આંખો તથા મોઢું તેજસ્વી
થાય છે અને નાસાત્ર દૃષ્ટ સહજ રહે છે તેથી બીજી વસ્તુઓ જોવાનું
મન થશે નહિ અને હમેશાં આંખો તથા મુખમુદ્રા મર્યાદા છોડી ચંચળ
થતાં નથી. સિવાય એકો અલ્પ અને અનુભવની વૃદ્ધિ જાત્રી જાય છે
અને શરીરાસીત પોતપોતાના પ્રાણીકાત્વ માહેલા આત્મા સ્વરૂપની
ધારણા થઈ દેહાદિક સંસાર મિથ્યા ભાસે છે. પુરુષોને પણ એજ પ્રમાણે

કરવાથી મુખની શોભા ઉપરાંત તે નિમિત્ત અથવા ખ્યાન અંગેયરી મુદ્રા સુચક જે એટલે તેથી હૃદયમાંથી વૃત્તિયે રહેવાનો અપુર્વ લાભ છે.

ડબલ્યુ. જે. એસ. કે જે એક મેસમેરીસ્ટ છે તે લખે છે કે ૧૮૦૨ માં જ્યારે તે મદ્રાસ પ્રેસીડેન્સીના એક ગામડામાં ગયો હતો ત્યારે તેના એક નોકરને એક મોટો ઝેરી સાપ કરડ્યો હતો. સર્પ ડાંખ એટલો સખત થયો હતો કે તે મનુષ્ય તદ્દન બેભાન થઈ મર્યો હતો, અને તેના નાકમાંથી અને મુખમાંથી પુષ્કળ લોહી નીકળતું હતું. તેના ઉપર કેટલાક મેસમેરીકમના પારીજ કરવાથી થોડીજ વારમાં લોહી નીકળતું બંધ થઈ ગયું હતું, અને અરધા કલાકની અંદર તે માણસ ઉઠીને બેઠો થયો હતો. આવીજ રીતે તેણે વીંછી તથા એવાં બીજાં ઝેરી જનાવરાતું વિષ-ઝેર મેસમેરીકમથી અનેક-વાર ઉતાર્યું છે.

ધોડાની ઉમ્મર જાણવાની રીત.

ધોડાની ઉમ્મર જાણવાને ઘાંત એ ખર્ચ સાધન નથી. ઘાંત ઉપરથીજ ધોડાની ઉમ્મરની બરાબર પરિક્ષા થઈ શકતી નથી. આઠ વર્ષનો ધોડો થયા પછી તેને નવા ઘાંત આવતા નથી. અને તેથી આઠ વર્ષથી ઉપરની ઉમ્મરના ધોડાને માટે ઘાંતની પરિક્ષા એ યોગ્ય નથી. ધોડાને જ્યારે ઘાંત ઉગવા પુરા થાય છે, ત્યારથી તેની આંખના નીચેના પોપચાની ઠીનાર આગળ એક એક ઝીણી કરચલી પડવા માંડે છે અને તે કરચલી દરેક વર્ષે એક એક વધતી જાય છે. તેથી આઠથી વધારે વર્ષની વયના ધોડાની ઉમ્મર જાણવા ઘાંત અને કરચલી એ બેંદો સરવાળો કરવો અને તેટલી તેની ઉમ્મર જાણવી.

ઝેરની અસર ઓછી કરવાના ઉપાય.

બુલથી અથવા કોઈ પણ કારણથી કાંઈ મનુષ્યથી ઝેર પી જવાયું હોય તો સર્વથી પ્રથમ એક પવાલા જોડલા સ્ટેજ ગરમ પાણીર પાણીમાં એક નાની ચમચીપુર દળેલી રાખ નાંખી તે હલાવી ઝેર પીધેલાને પાવું. ઉલટી થવાની રાહ જોયા વિના બે ત્રણ મીનીટ પછી પાણું એક પવાલું સ્ટેજ ગરમ પાણી એકલું પાવું. એટલામાં ઉલટી ન થાય તો ફરી એકાદ પવાલું સ્ટેજ ગરમ પાણી પાવું. જ્યારે ઉલટી થવા માંડે તે તો થઈ રહે કે ફરી એક, પવાલું ગરમ પાણી પાવું. એમ જ્યાં સુધી ઉલટી થવા કરે ત્યાં સુધી થોડે વખતે એક એક પવાલું ગરમ પાણી પાયા કરવું તેનું શરીર ટાકું પડી ગયું હોય તો તેને બસીને ગરમ કરવું ને મગજે લોહી ચડી ગયું હોય તો ટાઢા પાણીનાં પોતાં માથા ઉપર મુકવા ને એટલામાં વૈષ ડાકટર આવી પહોંચે તેની સારવારમાં સાંપવે.

ખેચરી મુદ્રા.

જીહ્વા પરાંખ મુખી કરી તેના કપાલના હોદમાં પ્રવેશ કરાવવો અને દ્રષ્ટિને જૂના મધ્ય દેશમાં રાખવી તે ખેચરી મુદ્રા કહેવાય છે માટે ત્યાં સુધી જીભને દીર્ઘ કરવી. તેને દીર્ઘ કરવા છેદન, ચાલન અને દોહન કરવાં પડે છે. તે આ પ્રમાણે પ્રથમ નિર્મળ અને તીક્ષ્ણ એવું કામળ શબ્દ બંધ યુક્તિ પૂર્વક સાવધાનીથી જીભના મુલખંધને સ્ટેજ માત્ર છેદન કરવું. પછી હરડે અને કાયાનું ચૂર્ણ કરી સાત દીવસ સુધી છેદન કરેલા જાગને તે ચૂર્ણથી સાંજ સવાર ધસવું. અને ચાલન અને દોહન કરવું. અર્થાત ગ્રામી જમણી બાળુ તરફ જીભનું પરિવર્તન તે ચાલન અને દોહનની માફક જીભનું ખેંચી

જેમાં ટોચન કરવું, એવી રીતે ટોચન થાય. અને ટોચન કરવું પછી
 માથાને ત્રણે પૂર્વોક્ત રીતો પ્રમાણે વધારે ટોચન કરવું. અને
 માથા અને હરોડનું મુરખું પાછું તથા આંખન ટોચન કરવું. આ રીતે
 ૭ થીના મુખી અભ્યાસ કરવાથી ટોચની બેઠી ને તેને અભ્યાસ
 છે તે તુરે છે, જેથી છબ ભૂમખ્ય પ્રદેશનો સ્પર્શ કરી શકે છે આ
 રીતે ભૂમખ્ય પ્રદેશમાં ટોચનું પરિચોળન તે ખેતરી મુદ્દા, બોમ્બક
 એમ પરિભાષિત થાય છે. આ રીતે બોમ્બકના અભ્યાસથી ચોખી
 સર્વ પ્રકારના બાધિથી વિમુક્ત થાય છે કેમ કે સોમપાન કરવાથી
 તેનું શરીર સોલકલા પૂણ્ણ હોય છે, તેથી તથાદિક નાગોના મહાવિષ
 વિગેરે બાધિથી પરાભૂત થતો નથી અને તે સ્વેચ્છાએ છોડે છે.
 કેમકે અમૃતનો આ સ્વાદ ક્રીધાથી તે અમ્મર થાય છે. આથી આ
 ભાવ છે ભૂતી વર્ષમાં વામ ભાગસ્ય સોમથી અમૃત વહે છે. નિષ્કર્ષ
 છબ પરમ્પ્રુખી કરવી અને બોમ્બક કહે છે. તે કરી અમૃત ટપ્પે
 છે તેને છબમાં આસ્વાદિત કરવું એથી ને અમૃત નિરર્થક સ્વર્ણ
 પાતું હતું તેનો પ્રતિપક્ષ થઈ ખેતરી મુદ્દાના પ્રભાવે ચોખી સોમકલા
 પૂર્ણ થાય છે. તેને આ સ્વાદ વાર્તાનું બાન થાય છે એટલે અભોક્ષિક
 રસનો અનુભવ કરવાથી ભૌતિક ખાનપાનાદિમાં કૃતિસત્ત્વક થઈ,
 અમૃતનું જ સેવન કરે છે જેથી ભુખ તરસનો જન્મ થાય છે. મૂન
 પ્રરિષ્વ સ્વરૂપ થાય છે અથવા થતોએ નથી અને કાચ સંપતની પ્રાપ્તી
 થાય છે. અર્થાત ૩૫, લાવણ્ય, વીર્ય અને વજ્ર જેવું સ્ફીર દ્વ
 થાય છે જેથી કાચ અભયથી તે ચોખી હણુતો નથી, પણ કાચાદિક
 તેના વજ્ર લાવથી સ્વતઃકૃદિ થઈ બાળી જાય છે. તેમજ કપોલ-
 વિષર મુક્તિ થવાથી કામિનીએ અભિચિત હોય તો પણ તેનો વીર્ય
 ખાત થતો નથી. પણ સદા ઉર્ધ્વરેતા રહી શકે છે, અને મૃત્યુજન્મ
 થાય છે. એક એવું પર્વતના જેવી ઉચ્ચત મુખમુખના તે ઉપલ્ભ ભાગમાં
 વર્ષમાં ને વર્ષમાં તેમજ અમૃત. રહે છે તેના કાચનાદિ મુદ્દા

ધાય છે, માટે જો યોગી તે અમૃતનો સાવ અટકાવે તો પછી અમર થતાં વિશંખ લાગતો નથી કેમકે નિમિત્તની નિવૃત્તિએ નૈમિત્તિકની પણ નિવૃત્તિ થાય છે. સર્વ ખીજાક્ષરોમાં પ્રણવ મુખ્ય છે કેવો નિરાશંખ દેવ મુત્ય છે, અવસ્થામાં મનોમની તેમજ મુદ્રામાં ખેચરી મુખ્ય જાણવી એની સંજ્ઞા અન્વય છે કેમકે જે એટલે જુના આકાશમાં ચિત્ત અને જીવ્હા, ચરિત મુદ્રિત થાય છે તે, ખેચરી એમ ભગવાન કપિસાદિકે સિદ્ધો સંજ્ઞા કરે છે.

ઉડિયાન મુદ્રા.

નાભિના ઉપલા તથા નીચલા ભાગને આકર્ષણ કરી જે રીતે ખરડાને અડી રહે જોને પશ્ચિમતાન કહે છે તે કરવું. આ બંધને ઉડિયાન કહે છે. કેમકે મહાઅમ્ર જે પ્રાણવાયુ તે સુપુષ્પામાંથી બહારદ્રમાં આ બંધથી ઉડી શકે છે. તેથી એન યોગીઓ ઉડિયાનબંધ કહે છે. સર્વ બંધોમાં તે શ્રેષ્ઠ છે માટે એ દ્રઢ થયે યુક્તિ સ્વાભાવિક થાય છે.

મુલ બંધ મુદ્રા.

પગની એક પાનીએ શીવનીને દબાવી અને પછી યુદ્ધને સંક્રોચી અધોગતિ જે અપાનવાયુ છે, તેનું ઉર્ધ્વ આકર્ષણ કરવું. આ રીતે અધોગતિ જે અપાન તેને આકુંચનથી ઉર્ધ્વ કરવો તેને મુલબંધ કહે છે. યોગ ખીજમાં પ્રકારાતરથી કહ્યું છે કે પાશ્વિથી યુદ્ધને દબાવવી અને આકુંચથી અપાનનું ઉર્ધ્વ આકર્ષણ કરવું એથી પણ મુલબંધ ચર્ચ શકે છે. આ મુલબંધથી અપાન અને પ્રાણની એકતા સુપુષ્પામાં થાય છે જેથી નાભી અભિભક્તિ થકે ઉર્ધ્વમનની

મિંદુની પણ એકતા થાય છે જેથી તે સિદ્ધ થાય છે, આ રીતે મુક્તબંધથી અપાન ઉર્ધ્વ થઇ વન્દિમંડલ ત્રિકોણાકાર નાભિના અધો ભાગમાં છે, ભગવાન શાશ્વત્કથે પણ એમજ કહ્યું છે.

બલધરબંધ મુદ્રા.

કંઠના હિંદુ આકુચન છાતીથી ચાર આંગળ પર ચિયુકને સ્થિર કરવું. એને બલધર બંધ કહે છે. એનાથી સોમામૃત જઠરાનલમાં પડતું નથી અને વાયુનો પ્રક્રમ થતો નથી. આ રીતથી બલધરબંધમાં પ્રાણાલય કરી યોગી કૃત કૃત્ય થાય છે અને જરા મૃત્યુના પાસથી છુટે છે. આ બંધભેષ શ્રેષ્ઠ છે અને મહા સિદ્ધોએ સેવિત છે.

વિપરીત કરણી મુદ્રા.

જૂ પ્રદેશની પાસે આવેલા ચંદ્રથી જે અમૃત વહે છે તે તો નાભિસ્થ અગ્નિરૂપ સૂર્ય છે તે ગ્રાસ કરે છે, માટે પિંડ જરજર્જરિત થાય છે. તેનો બચાવ કરવા સારૂ વિપરીત કરણી મુદ્રાનો ગુરૂ પાસેથી અભ્યાસ કરીને તે કરવી. જેથી સૂર્ય ઉર્ધ્વ થાય છે અને ચંદ્ર અર્ધો ભાગમાં આવે છે. અર્થાત ઉર્ધ્વ નાભિ અને અલસતાશુ યોગી જ્યારે થાય છે ત્યારે વિપરીત કરણી મુદ્રા સિદ્ધ થાય છે આનો અભ્યાસ કરવાથી જઠરાનલની પ્રદોષી થાય છે. માટે યથેચ્છ અહાર કરવો કેમકે અહપાહાર થવાથી અગ્નિ શરીરને બાળે છે. આ વિપરીત કરણી મુદ્રા કરવાને બે હાથેલી ઉપર નીચું માથું કરી, પગને દંડવત ઉભા સ્થિર ઉભા કરવા, અર્થાત કપાલાસવ કરવું. આ આસન વિશેષ ઉપકારક છે, આ મુદ્રાથી કાલજ્ય થઇ શકે છે.

વળોલી મુદ્રા.

સીસાની ચોદ આંગળની લાંબી નળી કરી તેને લીંગના છિદ્રમાં ધીમે ધીમે ધાલવી. પહેલા દીવસે એક આંગળ, બીજો દીવસે બે આંગળ, એમ બાર દીવસ સુધીમાં બાર આંગળ એ છિદ્રમાં ખોસવી. એ રીતે મેદમાર્ગ શુદ્ધ થયો એક બીજી નળી ચોદ આંગળની પોલી કરાવવી અને તેના એક છેડાનો બે આંગળ ભાગ વાંકો વાળવો અને તેને લીંગ છિદ્રમાં બાર આંગળ ધાલવી, બાર આંગળ પહેર્યો, જે વાંકો ભાગ હોય તેનાથી ધુત્તાર કરવો જેનાથી મેદમાર્ગ શુદ્ધ થાય છે. એ શુદ્ધ થયા પછી જલતું આકર્ષણ કરવું પછી નળી વગર બિંદુતું આકર્ષણ કરવું બિંદુતું આકર્ષણ સિદ્ધ થયે વળોલી મુદ્રાની સિદ્ધિ થાય છે આ મુદ્રા સાધ્ય કરવાથી દેહમાં સુગંધ થાય છે અને જ્યાં સુધી બિંદુ સ્થીર રહે છે ત્યાં સુધી ચરણ થતું નથી.

શક્તિ ચાલન મુદ્રા

મેદની ઉપર અને નાભિની નીચે કંદ છે. અર્ચિત મૂર્તિઓની વિતસ્તિ પ્રમાણ્ય ઉર્ધ્વ છે જેનો વિસ્તાર ચાર આંગળનો છે. તે મધ્ય ધવજ અને અંકુશ છે. જેમાંથી બેતર લાખર નાભિનો નીકળે છે. તે કંદને વળાસન કરી બે લાખથી પાકને પકડી તેવાથી ઉભાવનો અને પછી ભક્તિકા કુંભક કરવો અને નાભિએ સૂરતું આકર્ષણ કરવું જેથી ભગવતિ કુંભસિન્ધીનો પ્રભાવ થાય છે. તેનાથી મોક્ષદાર પુણ્ય થાય છે. કેમકે ભગવતિ કુંભસિન્ધી નિરામય અને સર્વ સુપુણ્યનું દાર મોહેથી લાંબી યોગિના મોક્ષ અને મુદ્ધા થઈ માટે સુતી

છે. એને કહ્યું ઉપદેશિ મારે પુત્રોડેથી પાછો ફરવા નેથી તે પ્રવેશ પામે છે અને સુપુમ્બ્યાનું દાર મુખી ઉચે આવે છે. આ રીતે સુપુમ્બ્યાનું બાર ખુલ્લું થવાથી પ્રાણુ સુખે બહા શારંગમાં પ્રવેશ કરે છે. એ રીતે સાંજ સવાર સૂર્યથી પૂરક કરી ચાલન કરવું એ રીતે સુખે સુતેલી અરૂંધતિને નિત્ય જગાડવી. કેમકે તેના સંચાલનથી યોગી સર્વ રોગોથી વિમુક્ત થાય છે. જેણે શક્તિ ચાલન કીધું તે યોગી સિદ્ધ બાણુલો. એના નાડીચક્ર સર્વે નષ્ટ થાય છે અને કાળનો જપ લોભાથી કરે છે આ બહાનાડી સુપુમ્બ્યા, આસન પ્રાણાયામ અને મુદ્રાભ્યાસથી સરળ થાય છે માટે સુપુમ્બ્યા દ્વારા પ્રાણનો લય કરવા ભગવતી કુંડલાનીનો પ્રવેશ કરવો અત્યાવશ્યક છે. આ દશમુદ્રા આદિનાથી ભગવાન, શંભુએ ઉપદેશ કીધી છે. જેમાંની એક એક મહા સિદ્ધિ આપનારી છે.

ચાલકરણુ ચૈદ્ર વિદ્યા.

પ્રયોગ ૧ લો.

કૌચાં અને ઘઉં અથવા તો અજી સરખા ભાગે લેઈ દુધમાં રાંધી ફંકા પડે ત્યારે તેમાં ઘી અને મગ્ગ મેળવીને ખાવાં અને તેના ઉપર એકજ વખત ચીયાચેલી ચાચનું દુધ પીવું એનાથી એટલી ધત્તી શક્તી આવે છે કે તે પુરુષ આખી રાત્રી જાગે અને સ્ત્રીનું માન મુકાવવાને શક્તિવાન થાય છે

પ્રયોગ ૨ જો.

આશર મધુ આલૂંચીં અઘડને રાંધી રેખા બોલે ભાગ પાછી રહે તેને ઉપ કહે છે તે ઉપ (પુષ) સાથે જે માણસ ભાગી ચોખ્ખાને

ભાત અને ઘી ખાય તથા તે ઉપર દુધ પીએ, તે આખી રાત કામના વેગ વાળો રહે છે.

પ્રયોગ ૩ એ.

એક તોલો જેઠીમધનું ચુર્ણ લેઈને તેને ઘી તથા મધ સાથે ખાય અને તે ઉપર દુધ પીએ તો તે પુરૂષ નિરંતર કામના વેગવાળો રહે છે.

પ્રયોગ ૪ થો.

કાકડસીંગને દુધમાં વાટી કઢક કરીને દુધ સાથે જે પીએ અને સાકર, ઘી, તથા દુધનોજ ખોરાક ખાય, તે મરઠ ઓઝોને રાજી રાખનામાં બળવાન થાય છે.

પ્રયોગ ૫ મો.

દોઝાં અને એખરાના બીજનું ચુર્ણ કરી સાકર સાથે ખાય તથા તેના ઉપર ધાસેખ્યાં દુધ પીએ તે સ્ત્રી કીડામાં પુરૂષ વેગ વાળો થાય છે.

પ્રયોગ ૬ ઠો.

ચંદ્રમાના જેવી ઘોળી ઢીની તર, સાકર અને સાડી ચોખાનો ભાત એ ત્રણને કપડામાં નાખીને સારી રીતે છણવું, એવી રીતે થયેલો શીખંડ ખાવાથી ધરડો પણ બુવાન થાય છે.

પ્રયોગ ૭ મો.

ગોખરૂ, એખરો, ગાઝ, કૌવચ બીજ, કાતાવરી એ આપણનું ચુર્ણ કરીને દુધ સાથે પીવાથી છણું થઈ રહેલો પુરૂષ પણ સો ઓઝો ભોગવી શકે છે.

દીવસે તારા દેખાય.

ધોળા રંગની ચનોખડોનાં પાંદડાનો રસ કઢાડી તેમાં સુતર પલાળી તેની દીવેટ કરી એરડીયાનો દીવો કરવો તેના ઉપર એક વાડકી ધરી કાજળ પાડવું ને તે કાજળ ઉતારી લેઇ આંખમાં આંજવાથી દીવસે તારા દેખાશે.

અમી સ્વરૂપ આદમી.

સોંદુર, મધક, હરતાળ અને મનશીલ એ ચારે ચીજો સરખા વજને લેઇ વાટી તેના લુગડા ઉપર લેપ કરવો ને રાત્રે તે લુગડું ઝોઢી અંધારામાં ચાલવાથી માણસ અમી જેવો દેખાશે.

વર્ષાદમાં કપડું લીંજાય નહી.

રાજ અને સમુદ્રદેશ ભેગાં કરી ધોળા આકડાના કુલના રસમાં નાખી તેમાં કપડું પલાળી મુકવું ને સુકાયા પછી તે કપડું વર્ષાદમાં ઝોઢીને ફરીએ તોપણ પલળતું નથી.

નજરખંધી વરીકરણ.

વાંસકપુર, પીંપર, ગુમળ એ ત્રણેને વાટી ઢોલના બન્ને બાજુએ ચોપડવું તે ઢોલ મળામાં ભરાવી વગાડવાથી ઢોલનો અવાજ સંભળાશે પણ વગાડનાર આદમી દેખાશે નહી.

માણસને અદ્રશ્ય કરવાની કળા.

મુલેશ માણસના માંચાની ઝોપરી લાવી તેમાં માટી ધાલીને જવ રોપવા અને તે ઝોપરી એતરમાં દાટવી. તેના ઉપર ઘેટીનું દુધ છાંટતા રહેવું. પછી જ્યારે તે જીગીને દાણા બહાર આવે ત્યારે તેમાંથી ૧૦૮ દાણા જવના લેઇ તેની માળા કરવી એ માળા જેના મળામાં પહેરાવવામાં આવશે તે માણસને કાંઈ દેખાશે નહી.

સફળતા મુખ્ય.

લેહેડાના ગ્રામ્ય પાંદડું સ્ત્રીચરે તોડી લાવી તેને કાપી પગ નીચે મુકી જે વખતે જમવા બેસે તેને પુનઃ ખાવા બોલ્યો. અને ત્યારે પાંદડું કાઢી નાંખે ત્યારે રોજ જેટલુંજ ખાઈ શકે.

ઉંમર બાણવાનું કોષ્ટક.

નીચેના કોષ્ટક ઉપરથી કોઈ પણ મનુષ્યની ૬૩ વર્ષ સુધીની જેટલી ઉંમર છે તે આશ્વર્ષની સાથે બરાબર કહી શકાય છે. આ કોષ્ટક તમે જે માણસની ઉંમર કહેવા ઇચ્છતા હો તેના હાથમાં આપો, તેને કહો કે તેની ઉંમરનો આંકડો આ ૭ 'કાલમ' માંથી કયા કયા 'કાલમ' માં આવે છે. પછી તે 'કાલમ' કહે તેના ઉપરના પહેલા આંકડાનોજ માત્ર સરવાળો કરવાથી તેની ઉંમર બરાબર આવી જાય છે. દ્રષ્ટાંત તરીકે ધારો કે એક માણસની ઉંમર સત્તર વર્ષની છે. હવે તેને પુછતાં તે આ કોષ્ટક જોઈને કહેશે કે તેની ઉંમરનો આંકડો પહેલા અને પાંચમા 'કાલમ'માં આવે છે. હવે તમે પહેલા કાલમનો ઉપરનો પહેલો આંકડો ૧ અને પાંચમા કાલમનો પહેલો આંકડો ૧૬ ભેગા કરશો તો સત્તર આવી રહેશે તેવી રીતે કોઈ મનુષ્યની ઉંમર ૩૦ વર્ષની હોય તો તે ૩૦ નો આંકડો બીજા, ત્રીજા, ચોથા અને પાંચમા કાલમમાં આવે છે, અને તે કાલમના ઉપરના પ્રથમ આંકડા ૨+૪+૫+૧૬ ભેગા કરવાથી બરાબર ૩૦ આવી જાય છે, જે જાણીને સામા મનુષ્યને આશ્ચર્ય ઉત્પન્ન થવા સિવાય રહેતું નથી. આજ પ્રમાણે કોઈ પણ મનુષ્યની ઉંમર તરત કહી શકાય છે.

૧	૨	૪	૮	૧૬	૩૨
૩	૬	૫	૯	૧૭	૩૩
૫	૬	૬	૧૦	૧૮	૩૪
૭	૮	૭	૧૧	૧૯	૩૫

6	10	12	22	20	35
11	11	13	13	20	30
13	14	14	14	22	32
14	14	14	14	23	26
16	16	20	24	24	40
16	16	21	24	24	41
21	22	22	25	25	42
22	23	23	26	26	43
24	25	26	26	26	44
26	26	26	26	26	45
26	30	30	30	30	46
31	31	31	31	31	47
33	34	35	40	42	47
34	34	26	41	46	46
36	36	36	42	40	40
36	36	36	43	41	41
41	42	44	44	42	42
43	43	44	44	43	43
44	45	45	45	44	44
46	46	46	46	44	44
46	46	47	47	45	45
49	49	43	46	46	46
43	44	44	47	47	47
44	44	44	46	46	46
46	46	50	50	50	50
46	46	51	51	51	51
51	51	52	52	52	52
53	52	52	52	53	53

રંગીલી રમુજ માળા.

સુતરફેણી શેત્રંજ ને અકીક ખંભાતમાં, લી કાંટા ને મુંદરપાક સોજવામાં, છીંદરી જાલ ને છીંપા ખેડામાં, મરચી મશરૂ ને કામળ અમદાવાદમાં, સુંઠ જામફળ ને ઢેળાં ધોળરામાં, પાહાડ પાણીને પાંદડાં મોઝાસામાં, છીંકણી જાપ ને કાલાં (કપાસનાં) વીરમગામમાં કંકુ પટોળાં ને સુડી પાટણમાં, કાઠી લાડી ને ઘોડી કાઠીયાવાડમાં, સ્વારી મ્યુઝીઅમ ને રાજમહેલ વડોદરામાં, મુળા મગદળ ને વ્યાઘજી સિદ્ધપુરમાં, કપાસ કચેરી ને કામદાર ભરૂચમાં, ખરશી ધારી ને પાપડી સુરતમાં, વાડી ગાડી ને દાવાળી મુંગધમાં, હાથી સાથી ને લક્કડ મલખારમાં, હોળી ડોળી ને કોળી મારવાડમાં, ગાય ગોવાળ ને માંકડાં ગોકુળમાં, મરજી મુરતી ને મોક્ષ કાશીમાં, વાણી પાણી ને ગાયન દિંદુસ્તાનમાં, ખરફ બાજુ ને કાળી કલકતામાં, દોરી દહી ને પેંડા મથુરામાં, મેવો મીઠાઈ ને ઢીંગ કાણલમાં.

આર્યાવર્તમાં ઉછરેલા કામદાર, નામદાર, ગામદાર, કામદાર, ધનામદાર, પાનદાર, પાટીદાર, મતાદાર, મામલતદાર, વહીવટદાર, દફતરદાર, જરદાર, જોરદાર, જમાદાર, જમીનદાર, મોલદાર, મોજદાર, ફોજદાર, રોજદાર, રોકૂદાર, વફાદાર, વાતનદાર, જતનદાર, ચાંદાદાર, છાંદાદાર, દફેદાર, હોદેદાર, સુબેદાર, કુમેરદાર, કલમદાર, અમલદાર, ગુલામદાર, જરદાર, જડીદાર, જટાદાર, પટાદાર જટાદાર, ધનદાર, ધંધાદાર, ચોપદાર, તોપદાર, હવાલદાર, પગારદાર, રસાલદાર, મસાલદાર, ખરજદાર, કરજદાર, ગરજદાર, લેણુદાર, વજનદાર, વળદાર, ફળદાર, બળદાર, કળદાર, સૌને અમારી આ નાનકડી ચોપડી અતીશય ઉપયોગી અને આનંદી થઈ પડે.

ચિત્ત શાંતિના લાભ.

“ હે પ્રિય વાચનાર ! શાંતપણે વિચાર કરવાથી જે માનસિક ખળના પ્રાપ્ત થાય છે તે તારી પાસે હોય તો તું દરેક વસ્તુમાંથી વાર્તા કલ્પી શકે. ” કૃતિ વર્ણવર્થ

શાંતપણે વિચાર કરવાથી અનેક લાભ તેના અભ્યાસીઓને મળેલા છે તે તો નિઃસંદેહ વાત છે પણ અન્ય મનુષ્યો પણ તેના લાભને સમજી તે તરફ આકર્ષાય એવા હેતુથી આ ટુંકા લેખ લખવાની જગાસા થઇ છે. શાંતિ જે પ્રકારની છે. માનસિક શાંતિ અને બીજી આગળ પાછળના સંબંધની શાંતિ પ્રારંભમાં બદારની શાંતિની જરૂર છે. તમે બદારના ધોંધાટવાળા લતામાં બેસી વિચાર કરી શકો તેના કરતાં શાંત જગ્યામાં બેસી વધારે સારી રીતે વિચાર કરી શકો ચારે બાજુએ શાંતતા હોય, એકાંત હોય, ઉદ્દેગ પમાડનારા અને અનુકુળ સાધનોનો અભાવ હોય તો તેવે સમયે ચિત્તની શાંતિ સહજમાં મેળવી શકાય છે માટે પ્રથમ તો શુદ્ધ માર્ગના અભ્યાસીઓએ એકાંત શુદ્ધ, અને પવિત્ર વસ્તુઓ યુક્ત સ્થળ શોધવું. બદારની શુદ્ધતામાં સ્નાનની જરૂર છે. ન્હાયા પછી શુદ્ધ વસ્ત્ર પહેરવામાં આવે છે ત્યારે શરીરમાં એક પ્રકારની સ્પુરતી બાપે છે તેની સાથે મન પણ આનંદમાં રહે છે. આ બધું કર્યું, આ બધી સામગ્રી મેળવી તેથી શું કાંઈ લાભ છે જે મન કશાયમાં રમતું હોય, જે તે ચિંતામાં ગ્રસ્ત હોય, જે તે બદારના વિષયોમાં મગ્ન હોય અને કોઈ પણ ઉત્કૃષ્ટ લાગણીના બળે સ્થિર ન હોય તો પછી કેવળ ઉપર જણાવેલાં સાધનો મનની શાંતિમાં વધારો કરવા તેમજ વિચાર શ્રેણીને ઉપજા કરવા સમર્થ થશે નહિ. પણ મનને અંતરમાં ઉદ્દેગ પમાડનારા કાર-

હોના અભાવ હોય તો તે સાધનો ચિંતની શાંતિને વધારે નિશ્ચય બનાવે છે તેમજ વિચારોને ઉત્પન્ન કરી શકે છે. જે લોકો આ બાબતમાં આગળ વધેલા છે, તેઓ તો સ્થાન અથવા બહારના કોઈ પણ સાધનથી બંધાયેલા નથી. તેઓ તો ગમે તે સાથે અને ગમે તે સ્થાનમાં ગમે તેવા કંઈક વિષયપર વિચાર કરી શકે છે. પણ તેમની વાત અત્યારે આપણે કરતા નથી, આપણે તો સામાન્ય મનુષ્ય જે આવી બાબતમાં પ્રથમ પગલું ભરે છે તત્સબંધી લાખીએ છીએ, તેથી બહારના સાધનોની આવશ્યકતા જણાવવી જરૂરની છે.

મનને સરોવરની ઉપમા આપવામાં આવી છે અને આત્માને સૂર્યની સાથે સરખાવવામાં આવ્યો છે. જો સરોવર શાંત હોય કહોશ રહિત હોય, તો સૂર્ય સંપૂર્ણ રીતે પોતાનો પ્રકાશ તેના પર પાડી શકે છે અને તેથી તે સરોવર તેજથી દોદીપ્યમાન બની રહે છે પણ પવનના સપાટાથી સરોવરનું પાણી હલતું હોય તો સૂર્યનો પ્રકાશ ખરોખર તેના પર પડી શકતો નથી. તે જ પ્રમાણે જ્યારે મન ચિંતામાં વિષયમાં પ્રબલક્રિયામાં મગ્ન હોય છે ત્યારે જ્ઞાનરૂપી આત્માનો પ્રકાશ શુદ્ધ રૂપે પડી શકતો નથી અને તેથી મનજમાંથી ઉચ્ચ વિચારો ઉદ્ભવી શકતા નથી. માટે વિચારોના ઉદ્ભવને સારૂ ચિત્ત શાંતિ તથા એકાંતની જરૂર છે. ચિંતા એ મનુષ્યની માનસિક શાંતિનો કદો શતરૂ છે. તે ચિંતાનું કારણ પણ રૂઝની આકાંક્ષા શિવામ પ્રાપ્તિ બીજું હોતું નથી. મારા કાર્યનું શું પરિણામ આવશે એજ વિચાર મનમાં મુખ્ય હોય છે. તેવા મનુષ્યોને કર્મના અચળ નિયમમાં જાતીલિ હોવી નથી. જો સાઈ કર્મ હશે અને શુદ્ધ મનથી કરવામાં આવ્યું હશે તો પરિણામ સારૂ આવજાયું એ નિશ્ચિત છે. અને જો તે કદાં અધુરું

અરિજુન અર્થે તે તેમાં આપણે દોષ ક્યાં હોતો તે શોધી કાઢી તે દુર કરવા પ્રયત્ન કરવો એ ઉચિત છે. પણ ક્યાં ક્યાં પહોં તેનું શું શું ફળ આવશે તેના વિચારમાં મગ્ન હોઈને એ તો એક પ્રકારની પરાધીનતા છે. અને જે મનુષ્યો તેને તાબે છે તેઓ કદાપિ ચિત્ત શાંતિ પ્રાપ્ત કરી શકતા નથી. ધર્મ શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે-“ તારો અધિકાર કર્મ કરવામાં છે. પણ કર્મના ફળમાં નહિ. ” આટલું મનુષ્ય તે ઉચ્ચ સુત્રને વળગી ચાલે તો ચિત્તના ઉદ્દેશનું મોટામાં મોટું કારણ નાશ પામે છે.

તમને પરમાત્માની મદદ છે.

તમે નિરાધાર કે અનાથ હોજ નહિ તમારે માથે જવાબદારી પડી છે. અને તે પણ સામાન્ય નહિ, પરંતુ આખા વિશ્વ પર જેની જવાબદારી છે તે પરમાત્માની તમને મદદ છે તે પહોં આવું રહતું મેં કરી શકા માટે દીલ દુઃખી અને ખેદ પુરત ચાલે છે ? તમારું શરીર જેટલું તમારી પાસે છે, તેના કરતાં પણ પરમાત્મા તમારી અધિક પાસે છે. તે તમારા પોતાના અંતર બાગમાં રહેલા છે. તમારું રક્ષણ તે નિરંતર કરે છે તમારા ઉપર સર્વદા અપુર્વ પ્રેમ રાખે છે. એક ક્ષણ પણ તમને તજી જતા નથી. તેમના સામું જુઓ હસો, ક્રોધો ચાલો અને દુઃખને વિસરી જાઓ. તેમના સામું ન જોવાથીજ તમને અપુર્વ જગત અમેકારમય અને દુઃખથી ભરેલું લાગે છે. તમારા અંતરમાં તે છે, એ વાતને વીસરી જવાથીજ તમે પોતાને નિરાધાર ગણ્યાં કરો છો કંઈમાંજ મોતીનો હાર છતાં જેમ કાંઈ મનુષ્ય ભાંતિથી મારો મુશ્કેલીમાંજ પોવાઈ ગયો છે એમ માની

રહ્યા કરે અને પોતાને બીજારી થઇ ગયેલો જુઓ. તેમજ તમને થયું છે. તમારું સાચું સુખ, તમારું સાચું ધન, તમારું સાચું સૌંદર્ય, તમારું સાચું જ્ઞાન તમારી પાસેજ છતાં તમે બ્રાંતિથી નકામી હાડ-મારી વેદો છો. મહાત્માઓ કહે છે કે ધટ ધટ આતમારામ તમારા હૃદયમાં તમારી અત્યંત નિકટ પરમાત્મા ! કેવી નવાઇ જેવી વાત-કેવી અસાધારણ અદ્ભુત વધામણી ! તો હવે ખીજું શું જોઇએ છે. નેત્ર મીંચો હૃદયમાં જુઓ, અને પ્રભુને જોઇ જોઇને ધણોજ દર્શ માનો. પરમાત્માને ગદલે ખીજું કશું તમે જુઓ ત્યારેજ તમને દર્શનું જ્ઞાન ન થાય; બાકી પરમાત્માને જુઓ ત્યારે તો તત્કાળજ તેનું જ્ઞાન થવાનું.

પરમાત્માના સચુચુ કે નિર્ગુણ, સાકાર કે નિરાકાર કાષ્ઠ પણ સ્વરૂપને હૃદયમાં કદાપી ખીજાં જાણ્યાં વિંતવનો ત્યજી તેમનેજ જોયા કરો તમારાં દુઃખ માત્ર તે ટાળશેજ. એવી ઠઠ શ્રદ્ધા ધરો. બાળક જેમ માતાના ખોળામાં નિર્જયપણે બેસે છે, તેમ પરમાત્માને તમારા હૃદયમાં જોતાં નિર્જય રહો. ધ્યાન સમયે અથવા સેવા પુણ સમયેજ પરમાત્મા હૃદયમાં છે, એટલોજ નિશ્ચય ન રાખો, પણ આઠે પ્હોર તમારી પાસે છે. એ જ્ઞાન જાગ્રત રાખો વ્યવહાર કરતાં કરતાં પણ એક બે ક્ષણનો ધડી ધડી અવકાશ લેઇ પાછી દ્રષ્ટી નાંખી હૃદયમાં રમી રહેલા તમારા પ્રિય પરમાત્માની મનોહર મુતીનાં દર્શન કરો, એટલે અરૂપ સમયમાં તમને અનુભવ થશે કે તમે અનાથ નથી, પણ સનાથ છો, નિરાધાર નથી પણ પવિત્ર આત્માના સમળ આશ્રય તમે છો; ને તેમની તમને મદદ છે.

પ્રજામાં એકી-અવાજે લોકપ્રિય થઈ પડેલી

કુંદન અને કુસુમ.

ભાગ ૧ થી ૮.

જૂની આંખે નવા તમાસા, કસાઈનું કામ કરનાર પિતાઓ, સુધારાથી થયેલા સ્મશાન સ્વરૂપ સંસારો, વીસમી સદીની અજાયબ લીલા અને કળિકાળનાં કૌતક, પારકાની રીતભાતોનું અંધ અનુકરણ કરતાં થતી ખાનાખરાખી તે પાયમાલી, સાખી સનારીનો દૈવી પ્રતિપ્રેમ વગેરે અસંખ્ય ચિત્તાકર્ષક બનાવોથી ભરપૂર. ભાગ ૧ થી ૮ દરેક ભાગની કીંમત રૂ. ૧-૪-૦ પોસ્ટેજ જુદું.

વસંત-વિહાર.

વસંતની કેટલીક ગઝલો તેમજ આકર્ષક કાવ્યો, સુપ્રસિદ્ધ વર્તમાનપત્ર 'ગુજરાતી' 'વડોદરા વર્તમાન' વગેરે જેમણે વાંચ્યાં છે તેમને તેની ઉત્તમતાની સંપૂર્ણ ખાતરી છે. પ્રેમ, ભક્તિ, વૈરાગ્ય, શૃંગાર, સાહિત્ય, ધર્મ વગેરે અનેક વિષયો ઉપરની ગઝલો તેમજ કાવ્યો આ પુસ્તકમાં પ્રસિદ્ધ રવામાં આવ્યાં છે. સુંદર સંદેહ ચીકણા કાગળ પર મનહર છપાઈ, પાકું સોનેરી પુંકું હોવા છતાં કીંમત માત્ર રૂ. ૨-૮-૦ પોસ્ટેજ જુદું.

મળવાનું ઠેકાણું:-

હરગોવિનદાસ હરજીવનદાસ બુકસેલર.

૩૦૩૫, પાનકેર નાકા-અમદાવાદ.

જનસમાજમાં ખાસ વખણાયેલી

નવલકથાઓ

ગુર્જરી-મુંબાઈની રોકાણી સચિત્ર	૨-૦-૦
મિલન-મંદિર (સચિત્ર)	૨-૮-૦
કુમુદકુમારી (સચિત્ર)	૩-૦-૦
રતિમુંદરી (સચિત્ર)	૨-૮-૦
સ્તમ્ભકેની રંભા (સચિત્ર)	૩-૦-૦
હરોળમુંદરી-સુધરેલો જમાનો	૨-૮-૦
શ્રીઓની રંભભૂમિ	૨-૮-૦
સંસાર રોતજ ભાગ ૧ થી ૩	
દરેક ભાગની	૨-૦-૦
વસંત વિહાર (મજલેનો ભંડાર) ૨-૮-૦	
કર્મ-જન્મન થાને મિલવાળી કર્મકથા ૧-૮-૦	
ભામિની કે બેરવી ?	૨-૮-૦
વિધિનું વિધાન (સચિત્ર)	૨-૮-૦
કુંદન અને કુસુમ ભાગ ૧ થી ૮	
દરેક ભાગની	૧-૪-૦
સરસ્વતી (સામાજિક નવલ)	૧-૪-૦
વનવાસિની (ઐતિહાસીક)	૨-૦-૦
કુસુમલતા	૧-૮-૦
મહમ કે મધુરી	૨-૦-૦
કુસુમકુમારો	૧-૮-૦
મામલ રાયલાલ	૨-૦-૦
મેમચિંજલ કે ખુની ખંજર ?	૨-૦-૦
સન્મિત્ર કે રાયલાલ ?	૧-૦-૦

પ્રજામાં એકી અવાજે લોકપ્રિય થઈ પડેલી

કુંદન અને કુસુમ.

ભાગ ૧ થી ૮.

જૂની આંખે નવા તમાસા, કસાઈનું કામ કરનાર પિતાઓ, સુધારાથી થયેલા સ્મશાન સ્વરૂપ સંસારો, તીસમી સદ્દીની અગ્નિયજ્ઞ લીલા અને કળિકાળનાં કૌતક, પારકાની રીતભાતોનું અંધ અનુકરણ કરતાં થતી ખાનાખરાખી ને પાયમાલી, સાંખી સનારીનો દૈવી પ્રતિપ્રેમ વગેરે અસંખ્ય ચિત્તાકર્ષક બનાવોથી ભરપૂર. ભાગ ૧ થી ૮ દરેક ભાગની કીંમત રૂ. ૧-૪-૦ પોસ્ટેજ બુદ્ધ.

વસંત-વિહાર.

વસંતની કેટલીક ગઝલો તેમજ આકર્ષક કાવ્યો, સુપ્રસિદ્ધ વર્તમાનપત્ર 'ગુજરાતી' 'વડોદરા વર્તમાન' વગેરે જેમણે વાંચ્યાં છે તેમને તેની ઉત્તમતાની સંપૂર્ણ ખાતરી છે. પ્રેમ, ભક્તિ, વૈરાગ્ય, સંગીત, સાહિત્ય, ધર્મ વગેરે અનેક વિષયો ઉપરની ગઝલો તેમજ કાવ્યો આ પુસ્તકમાં પ્રસિદ્ધ દરવામાં આવ્યાં છે. સુંદર સંદેહ ચીકણા કાગળ પર મનહર છપાઈ, પાકું સોનેરી પુંકું હોવા છતાં કીંમત માત્ર રૂ. ૨-૮-૦ પોસ્ટેજ બુદ્ધ.

મળવાનું ઠેકાણું:-

હરગોવિનદાસ હરજીવનદાસ બુકસેલર.

૩૦૩૫, પાનકોર નાકા-અમદાવાદ.

